En exposé över Kinas kejserliga och republikanska historia mellan åren 3000 f.kr – 2008 e.kr.

Mattias Larsson
Version 4:2008

Innehållsförteckning

Inledning och nutidshistoria s.3
Kinas äldsta historia s.4
Lösjordfälten vid Huang He s.4
Homo Erectus s.4
Pekingmänniskan s.4
Kinas dynastier i korthet s.5
Shangdynastin s.6
Shang blir Zhou s.6
Zhoudynastin s.7
Konfucius s.7
Lao zi s.7
De kämpande staternas tid s.8
Qin a.8
Shi Huang Di s.8
Shi Huang Dis reformer s.9
Terrakottaarmén i Xian s.9
Han s.10
Xiangnu ett överhängande hot s.10
Wang Mang s.11
Östra Han s.12
Tre kungadömen s.12
Jin s.12
De sex dynastierna s.12
Sui s.12
Tang s.13
Tangpoesi s.13
Wu Zetian – kvinna och kejsare s.14
Xuanzong, Yang Guifei och de fyra antika skönheterna s.14
Krig, uppror och ökad misstänksamhet mot utländskt inflytande s.15
Song s.15
Fredsfördrag och reformförsök s.16
Songs fall s.16
Mongolväldet (Yuan) s.17
Djingis Kahn erövrar världen och Kina s.17
Djingis Kahn och mongolernas taktik s.17
Mongolerna utropar den nya dynastin Yuan s.17
Mongolernas religiösa tolerans s.18
Uppror och dynastins Yuans fall s.18
Ming s.18
Hung Wu s.19
Examinationssystemet för ämbetsmän växer fram s.20
Eunuckerna och deras makt s.20
Mingdynastins problem s.21
Jordbrukets utveckling s.21
Befolkningstillväxt och urbanisering under Ming s.22
Kulturen under Ming s.22
Utrikespolitik under Ming s.22
Fortsatt positiv utveckling s.25
Mings nedgång och fall s.25
Manchurerna tar makten i kina s.25
Qing s.25
Grundandet av en ny dynasti s.26
Kangxi s.26
Qianlong s.27
Ökat tryck utifrån s.27
Européerna vill ändra villkoren för handel med Kina s.27
Folkets liv under Qing och Ming s.29
Familjen s.28
Kvinnans ställning s.29
Änkor s.30
Giftemål s.30
Efter bröllopet s.30
Utbildning s.31
Hälsa och sjukvård s.31
Nöjesliv s.32
Drömmar om röda gemak s.32
Kina öppnas för omvärlden s.32
Mot revolution i Kina s.33
Kina på väg att delas upp av västmakterna och Japan s.34
Hundra dagar av reformer s.34
Boxarupproret s.35
Kejsardömet faller s. 35
Republiken Kina s. 35
Sun Yat-zen återvänder s. 35
Guomindangs folkprinciper s.36
Kommunistpartiet bildas 1921 s.36
Mao Zedong och kommunisternas flykt till Jiangxi s. 36
Den långa marschen s.37
Krig mot Japan s. 38
Inbördeskrig s.39
Folkrepubliken s. 39
Kommunistpartiets maktövertagande s. 39
Hur var Mao som person? s.40
”Låt hundra blommor blomma” s.40
Det stora språnget s. 40
Kulturrevolutionen s.41
Maos död s. 42
Deng Xiaopings moderniseringsprogram s. 42
Krav på demokratisering s. 42
Massakern vid himmelska fridens torg s.42
2000-talet – Jiang Zemin och Hui Jintao växlar vid makten s.43
Jordbävning, protester, OS och Melaminskandal s.45
Förklara kort följande begrepp s.46
Reflektionsfrågor s.47
Notförteckning s. 49
Bibliografi s.54

Inledning och kort nutidshistoria

En av de bilder som etsat sig kvar på min näthinna från det sekel som nyss har lämnat oss är den på en ung student som trotsar en stridsvagns framfart nära Himmelska fridens torg 1989. Bilden är del av ett händelseförlopp som tog sin början i sorgemöten för en högt uppsatt partikamrat vid namn Hu Youbang. Sorgemötena övergick till en fredlig proteströrelse vars kraft överraskade både regimen och omvärlden. En förödmjukad regering såg folk från alla samhällslager ta över Pekings statskärna. Demonstranterna ställde besvärande frågor till partitopparna om förstelning, korruption och svågerpolitik. De krävde större politisk frihet och dialog. Topparna inom partiet stämplade protesterna som kontrarevolutionära. I ren trots reste demonstranterna en egen gipsstaty ”demokratigudinnan” mitt emot torgets stora Mao-porträtt. Natten till den 4 juni 1989 for flera stridsvagnar med elittrupper i hälarna in till centrala Peking och krossade upproret. Än idag vet vi inte hur många människoliv som gick till spillo. Källorna talar om hundra- till tusentals. Efter massakern vid Himmelska fridens torg förföljdes alla oppositionella krafter i Kina. Västvärlden fryste temporärt de diplomatiska förbindelserna med Kina.[1]

1976 dog Mao Zedong. En fjärde del av världens befolkning sörjde den store ledarens bortgång. Maos död hade varit väntad för de som trodde på järtecken, eftersom en kvarts miljon dog i ett jordskalv i Peking strax före den store rorsmannens bortgång. De ”fyras gäng” med Maos änka Jiang Wing i spetsen försökte för en tid ta ledningen i Kina. De misslyckades och istället tog Deng Xiaoping makten. 1978 inledde han det vi ser resultatet av idag. Ett industriellt och ekonomiskt moderniserat Kina med marknadsekonomi. Där många människor har en bättre levnadsstandard än för 30 år sedan. Istället har klyftorna mellan rik och fattig och stad och landsbygd ökat. Landet har dock kvar kommunistpartiet och landet har inte ännu tagit några större kliv mot ökad demokrati. Dessutom kritiseras landet för att bryta mot de mänskliga rättigheterna.[2]

Deng lämnade formellt över makten i decennieskiftet 1980-90 men var i realiteten Kinas egentlige ledare fram till sin död 1997. Under 1990-tales slut tog Jang Zemin över statsrodret. Jang fortsatte moderniseringen av Kinas ekonomi. Våren 2003 tog Hu Jintao som president över styret av Kina. Wen Jiabao blev samtidigt ny premiärminister. Dessa två har försökt att försöka förbättra villkoren för Kinas fattiga. Ute i landet finns många som är missnöjda med lokala korrupta partipampar. En annan viktig fråga för att tag i för ledarna är att få bukt med det ökade missnöjet och minskade populariteten med och för kommunistpartiet.[3]

När man läser Kinas historia skall man inte att jämföra Kina med en nationalstat som exempelvis Sverige. Istället för att använda nationalstatsidén på Kina är det kanske mer korrekt att se Kina som en civilisation. Det kanske är lättare att se Kinas som en kulturkrets som består av 56 nationaliteter, liksom den västkristna civilisationen innehåller ett stort antal nationaliteter. Ifall det romerska riket bestått till våra dagar, kanske Europa haft samma utveckling mot en gemensam civilisation i ett rike precis som Kina.[4]

Det här kompendiet tar oss från den kinesiska första dynastin, Shang, via till kejsardömets fall till Kinas moderna historia.

Mattias Larsson, på tåget mellan Herrljunga och Kinna, 2008-10-07

Kinas äldsta historia

Lössjordfälten vid Huanghe

Det var vid de lättodlade *lössjordfälten* vid Gula floden som den äldsta nu levande civilisationen växte fram. Därifrån inleddes en skriftlig historisk tradition som har fortsatt utan avbrott ända fram till våra dagar. Nedan ser ni en karta över Gula flodens närområde. Det breda bältet av lössjordar som sträcker sig mot stäppen och öknen i Mongoliet var det tidiga Kinas kärnområde och som var där de första kinesiska civilisationerna uppstod för 4000 år sedan.[5]

Homo Erectus

De äldsta spåren av människor i Kina är några tänder som tillhört en människa av arten *Homo erectus*. Tänderna ska enligt analys vara en miljon år gamla.[i]

Pekingmänniskan

Det finns också homo erectus fynd som är 800 000 till 300 000 år gamla som pekar på bruk av eld och kannibalism.[6] Det mest kända kinesiska arkeologiska fyndet kanske är Pekingmänniskan. Fynden har daterats till att vara mellan 800 000-400 000 år gamla[7]. Som lite kuriosa kan nämnas att det var den svenska arkeologen J.G Andersson som tillsammans med en österrikisk kollega hittade och undersökte de första fynden av Pekingmänniskan.[8]

Pekingmänniskan

[i] På tal om tänder så är det faktiskt stor skillnad på tänder om man jämför västerlänningar och kinesers gaddar, detta på grund av att mongolida befolkningars framtänder har skyffelformiga baksidor.

Kinas dynastier i korhet

Dynasti	Tid	Utmärkande drag, händelse, person	Personer
Shang	*1600-1000 f.kr*	Spådomskonst och offer	Kejsare Zuija
Västra Zhou	*1000-770 f.kr*	Kulten når sin fulländning	
Östra Zhou	*722-481 f.kr*	Provinserna Zhou, Qin och Jin delar Kina i intressesfärer	Konfucius, Laozi?
De kämpande staternas tid	*481-249 f.kr*	Kina på väg mot ett central styrt rike	Mencius, Laozi?,Zhuangzi
Qin	*249-206 f.kr*	Vägar, kanaler, den stora muren börjar byggas. Folk förtrycks och böcker bränns på bål!	Shi Huangdi (Den förste kejsaren)
Hanriket	*202-220 e.kr*	Hanriket utvidgar Kinas gränser och handel.	Gao Zu, Wu, Wang Mang
De sex dynastierna	*317-589 e.kr*	Buddhismens storhetstid. Århundraden av invasioner	
Tang	*618-960 e.kr*	Persiskt och arabiskt inflytande på Kina! Buddhismen förföljs, Konfucius läror gör comeback! Utländska traditioner bemöts med misstänksamhet.	Li Shimin Wu Zetian Xuanzong Yang Gufei Anluschan
Song	*960-1279 e.kr*	Handeln och hantverk blomstrar. Nya innovationer;boktryckarkonsten, kompassen och krutet.	Taizu Huizong
Yuan (mongolerna)	*1279-1368 e.kr*	Mongolerna erövrar ett område från Kina till dagens Polen och Ungern	Djings Kahn Kublai Kahn Marco Polo i Kina
Ming	*1368-1644*	Kina blir åter rikt Stora sjöfartsexpeditioner	Hungwu, Yongle Zheng-he, Wanli
Qing	*1644-1911*	Manchuerna tar makten i Kina Kina öppnar sig och faller sönder. Två opiumkrig Taipingupproret Boxarupproret	Kangxi, Qianlong, Kejsarinnan Cixi
Republiken Kina	*1911-1949*	Den siste kejsaren avsätts. Inbördeskrig mellan nationalister och kommunister. Krig mot Japan. Kommunisternas långa marsch. Chiang Kai-sheks nationalister flyr till Taiwan	Sun Yat-zen, Yuan Shikai Chiang Kai-shek, Mao-tse-tung
Folkrepubliken Kina	*1949-*	Kommunisterna tar makten. Låt hundra blommor blomma. Det stora språnget. Kulturrevolutionen. Ny författning 1978 och marknadsekonomi OS i Beijing 2008	Mao Tse Tung, Zhou Enlai, Deng Xiaoping Jiang Zemin, Hu Jintao

Shangdynastin *1600-1000 f.kr*

Shangdynastins uppgång daterar man ofta till 1600-talet f.kr. Shangriket hade sin utbredning, runt den bördiga lössjorden i Gula flodens mellersta dalgång.[9]

Shangdynastins utbredning

Denna dynasti hade alla drag som utmärker den gamla kinesiska civilisationen. De hade utvecklat ett skriftsystem, använde sig av den hästförspända vagnen, gjöt brons och kunde konsten att spå framtiden. På bilden nedan ser ni ett skölpaddskal som man tog till hjälp för att försöka utläsa framtiden.[10] Dessa skal kallas för orakelben. På benen kan vi än idag utläsa inskrifter som omfattar frågor till den högste guden Shangdi. Kungen styrde som representant för gudomen. På dessa skal står till exempel den som ställt frågans namn (ofta kungen), svar på frågorna samt ibland även uppgifter om svarets utfall.[11] Frågorna gällde offren till förfäderna, jakten och grödorna etc. Orakelskriften ses som föregångaren till vår tids kinesiska skrift.[12]

Orakelben

Shang blir Zhou

I samhällets topp satt en prästkung som hade mycket stor betydelse för Shangrikets identitet och maktutövande. Kungens uppgift var att sköta om spådomarna. Andra uppgifter var att leda hären i krig, leda den kungliga jakten och dessutom att göra en årlig helig resa i Shangriket. Zhoufolket var Shangdynastins grannfolk. De tog mycket intryck från sin stora granne. Zhou var dock ett krigarfolk som 1040 f.kr erövrade Shangriket. De gjorde sig själva till härskare av en ny dynasti som gått till historien som Zhoudynastin.

Zhoudynastin *1000-770 f.kr och 722-481 f.kr*

Zhou övergav guden Shangdi och började istället dyrka himmelsguden Tian. Zhoukungen fick tillnamnet himmelsgudens son.[13] Kungen hade himmelns uppdrag att styra över jorden. Denna föreställning får sedan stor betydelse för Kinas utveckling, främst deras syn på härskarens auktoritet.[14] Kungen hade precis som prästkungarna i Shangdynastin hand om den religiösa kulten och man fortsatte att dyrka sina förfäder. Efterhand minskade Zhoukungens makt. Istället fick olika länsherrar mer politisk makt över olika provinser.[15]

Konfucius

Konfucius levde under perioden Östra Zhou och var en av de många vise män som under den här perioden talade om för kineserna hur de skulle uppföra sig. Han har gett upphov till läran konfucianismen, som hade religiösa drag. Konfucius menade att den ursprungliga harmonin i samhället hade gått förlorad. Harmonin i samhället kunde återskapas om man uppehöll fem hierarkiska förhållanden. Ministern skulle lyda sin furste, sonen skulle lyda sin far, hustrun lyda sin make, en yngre bror skulle lyda sin äldre bror, men vänner var likställda. Konfucius menade dock att alla var jämställda och att alla kunde uppnå visdom och kunskap. Han sägs ha sagt: ”*Vad du själv inte vill att andra skall göra mot dig, skall du inte göra mot dem*.".[16] Konfucianismen präglar i hög grad kinesisk tänkande än idag.

Från Confucius Speaks av Brian Bruya. Konfucius dog. 479 f.kr

Lao Zi

Daoismen skapades enligt legenden av tänkaren Lao Zi som ungefär betyder den gamle mästaren. Om han har funnits tror man att han levde strax innan Konfucius och under Zhoudynastin. Daoismen vill att människan ska dra sig undan världens larm. Människan skall

inte sträva efter materiella ting eller känna sig missnöjd. Hon skall istället vara passiv och helst ägna sig åt stilla meditation. Passivitet är bättre än aktivitet. Daoismen har inspirerat den kinesiska kulturen i hög grad. Konfucianismen och daoismen är genuint kinesiska kulturyttringar, i motsats till de två andra lärorna som präglar Kina idag, buddhismen och marxismen, som kom från Indien respektive Tyskland.[17] Följande citat är från *Tao enligt Puh*, där talar författaren med Puh om de hur de tre ättiksprovarna Konfucius, Buddha och Lao zi ser på livet. Citatet förtäljer Lao Zis syn:

> ”För Lao-tse var det så, att den harmoni som existerat mellan himmel och jord från begynnelsen kan påträffats av vem som helst när som helst, men inte genom att man följer konfucianernas regler. Som han uttrycker saken i sin *Tao Te Ching*, är jorden i grund och botten en återspegling av himlen och styrs av samma lagar – inte av människor. Dessa lagar påverkar inte bara de avlägsna planternas rörelser, utan också fåglarnas förehavanden i skogen och fiskarnas i havet. Enligt Lao-tse är det så, att ju mer balans som åstadkoms och styrs av universums lagar, desto längre i fjärran försvinner harmonin, Ju mer våldförande, desto fler förändringar, Allting, vare sig det är tungt eller lätt, vått eller torrt, snabbt eller långsamt, har sin egen natur inom sig, och den kan man inte våldföra sig på utan att skapa svårigheter. Om abstrakta och godtyckla regler påläggs utifrån är konflikt oundviklig. Först då blir livet surt och bittert.”[18]

Ättiksprovarna

De kämpande staternas tid *481 -249 f.kr*

Östra Zhoudynastin var ett feodalt rike, som bestod av olika furstendömen under en mäktig kejsare. Vissa av dessa furstendömens länsherrar som Qin, Chu, Qi och Jin spelade en stor roll under denna tid på grund av sin ekonomiska och militära makt. Under denna tid växte Kina på bekostnad på de omgivande ”barbarernas” riken. Allt eftersom blev länsherrarna allt mäktigare och gjorde sig själva till kungar. Dessa kungar kämpade om herraväldet i Kina under ”De kämpande staternas tid” 481 -249 f.kr.[19] Fursten av riket Qin lyckades 221 f.Kr. att kuva samtliga rivaler om makten. Han lät nu utropa sig till *Qin Shi Huangdi*, förste kejsare av Qin.[20]

Qin *249-206 f.kr*

Shi Huangdi

När Qin Shi Huangdi kuvade sina rivaler och utropade sig till kejsare ledde det till att Kina enades 221 f.kr.[21] Detta lyckades han med hjälp av sina rådgivare, diplomati och militär aggression.[22] Resultatet av Shi Huangdis styre blev att Kina blev ett centralt styrt rike där kejsaren hade stor makt. Skillnaderna mellan hög och låg i samhället utjämnades[23] och alla

skulle till skillnad från tidigare lyda under samma lagar oavsett om man var bonde eller adelsman.[24] Gamla feodala förläningar och kungariken kom under kejsarens kontroll. Dessutom tvångsförflyttades människor till nyligen erövrade områden[25]. Den förste kejsarens rådgivare var starkt lärdomsfientliga. Därför brände de upp alla böcker, förutom dem som handlade om jordbruk eller spådomskonst.[26]

Shi Huangdi (260-210 f.kr)

Shi Huangis reformer

Den förste kejsaren gjorde en rad reformer som enade Kina. Från kejsarens huvudstad Xianyang byggde man vägar till rikets alla hörn. Dessutom byggdes bevattningskanaler, försvarsmurar, jättelika palats och gravar.[27] Skriften, vikter och mått standardiserades för att gälla i hela riket.[28] Dessutom har fått Shi Huangdi fått äran av att vara den som befallde bygget av den kinesiska muren. Det fanns dock olika kinesiska befästningsverk mellan de olika furstendömena redan tidigare, men dessa förstörde kejsaren. Murarna i norr behöll han och därefter sammanlänkades de och resultatet blev en enda dubbelt så lång mur, till försvar mot nomadfolk norr om Kina. Den förste kejsarens försvarsvall var kortare än dagens mur. Utseendet på vår tids kinesiska mur, som kineserna kallar den långa muren, härstammar från Mingdynastin. Ättlingen till Shi Huangis mur finns från 1987 på Unescos världsarvslista [29]

Kompendieförfattaren med sambo vid ett parti av muren (Badaling) nära Peking 2006

Terrakottaarmén i Xian

Den berömda terrakottaarmén i Xian, befinner sig också på världsarvslistan och härstammar från Qindynastin. Redan under den förste kejsarens levnadstid, beordrade han sina undersåtar att bygga ett enormt gravkomplex som för tid och evighet skulle beskydda honom. Graven beskyddas nämligen av en armé av terrakottafigurer. Figurerna i terrakotta som alla är olika till utseendet och är realistiska mästerverk. Armén och består av soldater, hästar och vagnar etc.[30] Den förste kejsarens alla reformer ledde till usla statsfinanser och snart bröt uppror ut i armén och bland bönder. Detta ledde till slutligen till att en upprorsledare vid namn Liu Bang av ätten Han tog över kejsarvärdigheten.[31]

Figurer från terrakottarmén som upptäckteav en bonde utanför dagens Xian 1974

Buddhism: Läran i korthet.
Buddhismen kom till Kina på 100 talet f.kr. Religionen grundades av Siddharta Gautama Buddha ca 500 f. kr. Buddha ansåg att det är människans ständiga begär och lust efter mera världsliga ting som gör en henne olycklig. Han menade att man ska vara nöjd med sin livssituation och ta vara på nuet för att bli lycklig. Vidare menade han att människan inte ska vara ledsen för att förlora saker, då allt från ting till människor är övergående fenomen. Han menade likt hinduismen att människan ständigt återföds och att nästa återfödelse påverkas av din karma. När man kommer till insikt om denna verklighet kan man nå målet; upplysning och Nirvana. Dessa tankar kom han fram till i sina fyra ädla sanningar och sin åttafaldiga väg.

Han *202-220 e.kr*

Oppositionen mot kejsaren Shi Huangdi hade varit stor, främst gällde det motvilja mot att allt skulle styras från den kejserliga huvudstaden. Den andre kejsaren av det enade Kina har fått namnet Gao Zu, som just betyder den andre kejsaren. Han blev grundare av dynastin Han. Under denna tid fick Kina för första gången direkt kontakt med övriga världen. Utländska kulturella influenser strömmade in till Kina vid den här tiden. Buddhismen som fick allt fler anhängare under den här tiden påverkar Kina än idag.[32] Den andre kejsaren styrde enväldigt Kina från huvudstaden, men han gav flera eftergifter till adeln. Handynastin arbetade vidare med reformer som strävade mot enhetlighet som syftade till att knyta samman den kinesiska civilisationen.

Xiangnu ett överhängande hot

En överhängande fara under Handynastin var hotet från nomadfolket Xiongnu.[33]

Karta över Han- och Xiongnuimperiet.

Först hade man försökt att komma överens med nomaderna via olika äktenskap. Detta misslyckades. Kejsare Wu (140-87 f.kr) lyckades genom krigföring och allianser med riken i Centralasien tillfälligt avvärja faran från det nordliga nomadfolket under 120-talet f.kr.[34] Krigföring ledde till att Kina växte västerut och blev herrar över stora delar av Euroasiens handels- och kommunikationsvägar. Detta gav i sin tur upphov till att Asiens delvis sinifierades väster- och söderut, det vill säga att den kinesiska kulturen spreds och påverkade kulturerna i Östasien. [35] Efter kejsare Wu följde en rad intriger om makt och inflytande mellan ämbetsmän och eunucker vid kejsarhovet.

Wang Mang

Till sist lyckades en man utanför Hanätten vid namn Wang Mang[36], med hjälp av änkekejsarinnan, genom diplomati, för en tid ta makten.[37] Wang Mangs och dennes dynasti som kallas för Xin (9-23 e.kr), genomförde en rad reformer. Mangs regering genomförde en nationalisering av jorden och gav bönderna en bättre ekonomisk situation genom att erbjuda jordbrukslån. Han lagrade livsmedlen för att skapa en balans mellan tillgång och efterfrågan. Vidare gjorde han en myntreform och avskaffade den privata äganderätten på slavar. Reformerna retade de rika adelsmännen och en rad natur- och skördekatastrofer ledde till sist till Mangs fall.

Wang Mang 45 f.kr – 23 e.kr

Wang Mangs dynasti har haft små möjligheter att bli rättvist bedömd genom historien, men har återupprättats av vissa forskare under 1900-talet[38] Mang blev till sist mördad av revolterande styrkor[39] En ung prins av Han, tog istället makten 25 e.kr och Handynastin återupprättades.[40] Efter dessa olika oroligheter återställdes ordningen genom att huvudstaden Chang´an (Den eviga freden) flyttades österut[41], till Lyoyang.[42]

Generalen Cao Cao kväste de gula turbanernas revolt. Bilden kommer från en en tv-serie i 84 avsnitt som hette "The romance of the Three Kingdoms".

Östra Han

Det återupprättade Han kallas för Östra Han. Där lyckades några dugliga kejsare att stärka rikets ekonomi och ta tillbaka kontrollen över de centralasiatiska oasrikena.
Stridigheter mellan olika parter vid hovet och utbredd användning av mutor ledde dock till att centralmakten åter försvagades. Främst hotades det politiska systemet av eunuckernas växande makt och kontroll över kejsaren. Det svåra skattetrycket, som i första hand drabbade småbönderna, orsakade ett nytt stort bondeuppror 184 e.kr, bl.a. lett av rörelsen "De gula turbanerna". Upprorsmännen bekämpades av självständiga krigsherrar med privata legotrupper. Efter mer än tre årtiondens stridigheter kollapsade Hanväldet.[43]

De tre kungadömena *220-280 e.kr*

220 e.kr går Hanriket under och Kina delas i tre delar.[44] När Kina var uppdelat i tre riken, Wei, Wu och Shu kunde man inte hindra att olika folkgrupper invaderade den kinesiska civilisationen norrifrån.[45] Denna tid är nedtecknad i 1400-talsromanen *Berättelse om de tre kungadömena.* Berättelsen har gjort denna period (220-280) till den mest kända i Kinas historia.[46]

Jin

År 280 e.kr enas Kina under fursten av Jin. Samtidigt som Jindynastin återförenade riket, trängde främmande stammar in från norr. I början av 300-talet lyckades Xiongnuhärskarna skapa ett rike i norra Kina fram till Yangtzefloden. Därför tvingades kinseserna år 317 e.kr att fly till södra Kina. Jindynastin gjorde Nanjing till huvudstad.[47]

De sex dynastierna *317-589 e.kr*

I och med flytten till Nanjing inleddes den epok som har kallats "De sex dynastierna". Den kallas så efter de sex dynastier som styrde från Nanjing fram till år 589. Epoken karakteriserades av politisk och militär svaghet. Men samtidigt var den ett av de mest kreativa och kulturellt högtstående skedena i Kinas historia[48] Perioden kännetecknas också av ett stort religiöst intresse, främst för buddhismen.[49]

Sui

Kina återförenades 589 e.kr av kejsare, Yang Jian, som var av barbariskt ursprung. Denna dynasti fick namnet Sui. Landet gick in en era av enhet och rikedom som även sträckte sig över dynastierna Tang och Song.[50]

Vy över västra sjön i Hangzhou, Kinas bröllops- och smekmånad stad nr. 1.

Den andre Suikejsaren genomförde ett väldigt kanalbygge. Kanalen sträckte sig till sist från Hangzhou till Peking. Sui förde under 610-talet e.kr kostsamma krig mot Korea, vilket gjorde landet bankrutt. Situationen förvärrades av en svår översvämning i Hebei och en östturkisk

invasion i norra Kina. Li Yuan, militärguvernör i Shanxi, besläktad med både Suihuset och de turkiska angriparna, slog ned upploppen i norr och utsåg sig själv till kejsare av Tangdynastin.[51]

Tang *618-960 e.kr*

Tangdynastin utvecklade Kina till ett mycket välmående, rikt och kulturellt framstående samhälle. Grunden till detta låg i de tidiga Tangkejsarnas fördomsfria inställning till sin egen kultur och öppenhet inför andra kulturer. Deras huvudstad var Chang'an. Den var världens då befolkningstätaste stad och den blev medelpunkten för civilisationerna i Östasien varifrån man alltmer tog kontroll över vidderna öster om huvudstaden.[52] När man tagit kontroll över kommunikationslederna, låg landet öppet för utlänningar som ville besöka Kina. Tangdynastin influerades av influenser från araber och perser. Främst kanske de tog intryck av deras nya religion Islam. En religion som i allra högsta grad lever kvar i Kina än idag. Idag är ca 19 miljoner kineser muslimer. Det totala antalet kineser är 1,3 miljarder. Officiellt är dock de flesta kineser ateister.[53] Kineserna gjorde under Tangdynastin pilgrimsfärder till buddhismens födelseland Indien.[54] Och under Tang var buddhismen en stor del av det dagliga livet. Buddhistiska berättelser blev kända och festivalen för de hungriga andarna blev populär. En japansk munk har berättat man placerade ovanliga ljus, kakor och konstgjorda blommar framför Buddhabilderna och att folk for från tempel till tempel under högtiden.[55]

Festivalen för de hungriga anderna firas än idag.

Tangpoesi

Tangdynastin var också en stor period för kinesisk poesi här följer en dikt av Li Bo som levde under den första halvan av 700-talet.

A cup wine, under the flowering trees;
I drink alone, for no friend is near.
Raising my cup i Beckon the bright moon,
For he, with my shadow, will make three men.
The moon, alas, is no drinker of wine;
Listless, my shadow creeps about at my side
…
Now we are drunk, each goes his way.
May we long share our odd, inanimate feast,
And we meet at last on the cloudy River of the sky

Wu Zetian –kvinna och kejsare

År 638 blev Konfucuis läror officiell statssideologi. När Li Shimin, den kejsare som byråkratiserade Tangriket till ett centralstyrt rike dog, lyckades änkekejsarinnan Wu Zetian ta makten. Wu Zetian lyckades att hålla samman riket i 50 år. År 657 gjorde hon Luoyang till rikets andra huvudstad.[56] Wu Zetian utropade sig själv som monark. För att stärka hennes ställning som kejsarinna lät hon den buddhistiska sutran, D*et stora molnet,* cirkulera. Sutran förutspådde en snar reinkarnation av buddhan Maitreya som en kvinnlig monark. Denna tid skulle världen vara fri från sjukdom, bekymmer och katastrofer. Kanske bidrog denna sutra till att hon styrde Kina ända till hon var över 80 år.[57]

Xuansong, Yang Guifei och de fyra antika skönheterna

Under kejsar Xuanzong, Wu Zetians sonson, (712-756) stod Tangväldet i full blom. Skatteintäkterna ökade genom registrering av folket. Med dessa pengar kunde man rusta upp förfallna kanaler. Chang án blev åter rikets enda huvudstad. Allt var bra under Xuanzongs första tid som kejsare. Bra, ända till han blev allt förälskad i sin gemål Yang Guifei.

Yang Gufei ses till höger.Vilka är de andra sköna kvinnorna? Ta gärna hjälp av texten nedan? [ii] Annars kan du ta hjälp av i sidfoten!

Efter det sägs det att han inte brydde sig om något annat än just henne. Skönhetsidealet för kvinnor under Tang var fylligt och stort. Yang sägs ha haft just en sådan figur. Hon sägs ha haft ”ett utseende som fick alla blommor att känna sig skamsna”. Yang Gufei ses som en av de fyra antika skönheterna i Kinas historia. De andra är Xi Shi som levde ca 500 f.kr och hon sägs varit så vacker att när hon satte nere vid floden för att tvätta sina kläder så dog fiskarna i skam. 500 år senare levde Wang Zhaojun under dynastin Västra Han. Hon sägs ha varit så fin att flygande gäss ramlade från skyn när de fick syn på henne. Till sist har vi Diao Chan som levde sina dagar i Kina under de tre kungadömena. Diao Chan ska ha haft ett så bedårande skönt ansikte att månen var tvungen att gömma sig bland molnen när han fick syn på henne. [58] Tillbaka till Yang Gufei. Kejsaren lät henne tillsätta hennes vänner och släktingar på viktiga

[ii] Medurs från överst till vänster: Xi Shi, Wang Zhaojun , Diao Chan, Yang Gui Fei

positioner i regeringen. En av hennes favoriter var den duglige generalen An Lushan. [59] Mer om honom snart.

Krig, uppror och ökad misstänksamhet mot utländska influenser

Från slutet av 740-talet e.kr började tibetanerna och araberna hota Kinas starka maktställning i Central- och Västasien. År 751 e.kr led kinesiska trupper ett svidande nederlag mot de arabiska motståndarna vid slaget vid Talas.[60]

Arabernas seger satte stopp för vidare kinesisk expansion österut. Samma år skedde en annan katastrof när den så kallade Khitanstammen drog in från Manchuriet. Ett misslyckat försök att hejda stammen ledde till att den duglige Anluschan gjorde uppror.[61] Detta sägs också berott på ett gräl med kejsarens gemåls bror om kontrollen av rikets skötsel.[62] Militärguvurnören Anluschan lyckades på några månader att lägga under sig hela östra Kina och kejsare Xuanzong tvingades att avgå och Yang Guifei avrättades. Istället blev Xuanzongs son Zusong kejsare.

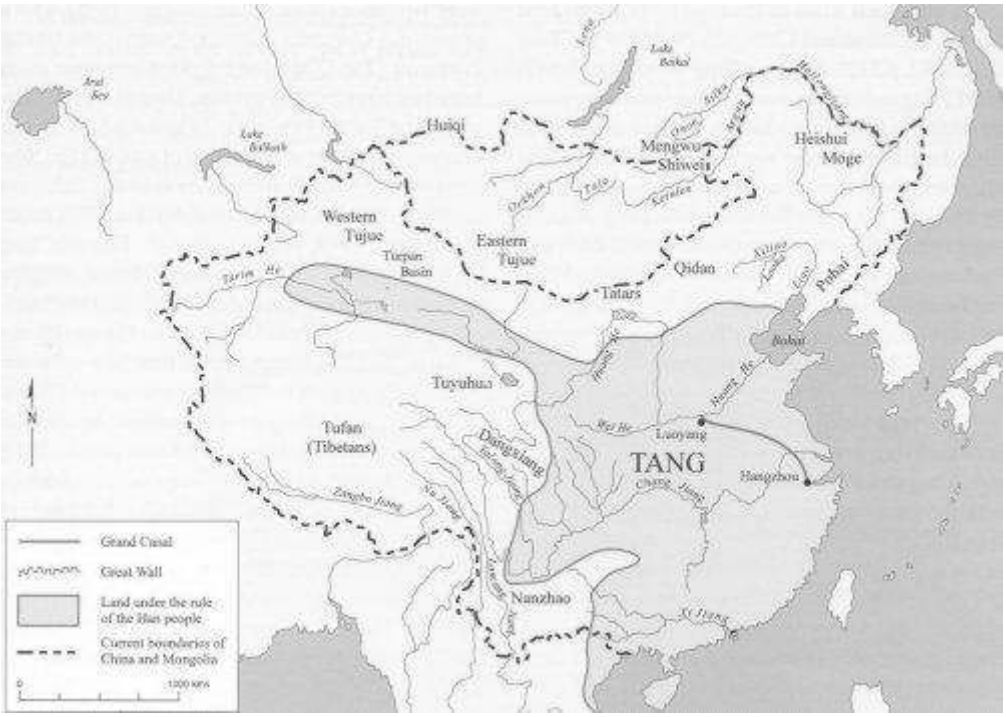

Tangdynastins utbredning.

Zuzong lyckades att slå ner upproret, men revolten blev början till slutet för Tangdynastin.[63] Anluschans uppror utgör en vändpunkt i Kinas historia. Tangdynastins tidigare öppenhet mot utländska influenser förbyts nu i största misstänksamhet och det går till och med så långt att buddhister förföljs och muslimer mördas. År 845 förbjuds alla utländska religioner i Kina. Istället försöker man nu återvända till Konfucius läror.[64]

Song

Efter Tangväldets fall var landet politiskt splittrat i fem decennier. De tretton furstarna som styrde landet kan liknas vid rövarbaroner som vi hade i Europa efter Frankerrikes fall. Perioden kallas de fem dynastierna.[65]

En general vid namn Zhao Kuangyin, blev beordrad att slå tillbaka en väntad invasion från Khitanstammen, men istället för vända sin arme mot dem att avsatte han kejsaren och gjorde sig till den förste kejsaren av dynastin Song. Krigsherren blev snabbt en kejsare som styrde som en härskare skulle enligt Konfucius. Han tog namnet Taizu. Taizus efterträdare var ständigt tvungna att avvärja nya invasionsförsök från khitanerna.

Fredsfördrag och reformförsök

Till sist skrevs ett fredsfördrag med khitanstammen år 1005 e.kr. Songdynastin var tvungen att varje år betala en tribut på 11 l00 000 uns guld och 200 000 balar siden. Detta ledde till att man fick dras med dålig ekonomi. En falang inom hovet försökte genomdriva radikala reformförsök som syftade till att stärka böndernas materiella villkor. Reformerna skulle ge statliga lån utan ränta till jordbrukarna och lägre skatt för dem som tjänade minst och hade minst förmögenhet i riket. De konservativa ämbetsmännen lyckades dock att delvis sabotera reformernas genomförande.[66]

Songs fall

Under kejsar Huizongs regering (1101-26) förvärrades både det inrikes- och det utrikespolitiska läget. I nordväst var handelsvägarna avspärrade av Xixiaväldet. I norr hade khitanerna upprättat ett mäktigt rike, kallat Liaoväldet och i nordost utropades sig en tungusisk hövding till kejsare av dynastin Jin. För att få bukt med Liaoväldet gick Huizong i allians med Jin. Men när Liaoväldet väl var besegrat vände sig Jin mot Huizong och 1126-27 intog Jintrupperna huvudstaden Kaifeng. Kejsaren och de flesta medlemmarna av hans familj fängslades och dog i fångenskap.

Kejsare Huizong

En av sönerna lyckades fly och gjorde Nanjing till sin huvudstad. Den nya dynastin fick namnet Södra Songdynastin (1127-1279). Kampen mellan konservativa och radikala i hovet fortsatte i den nya huvudstaden. Försök att återerövra det gamla territoriet misslyckades. Songdynastin huvudstad flyttades sedermera till Hangzhou.[67] Marco Polo besökte för övrigt Hangzhou vid sin vistelse i Kina. Polo var där under tiden som mongolerna styrde Kina. Han beskrev staden ”som världens största stad med så många nöjen att man trodde sig vara i paradiset.”[68]

Mongolväldet (Yuan)

Djingis Kahn erövrar världen och Kina

År 1206 utsågs mongolhövdingen Temujin, efter haft en äventyrlig ungdom, till de förenade mongolstammarnas ledare.[69] Temujin fick sedan namnet Djingis Kahn, Djingis betyder ungefär universell härskare,[70] Eller oceanlik härskare.[71] Med hjälp av mongolernas bästa vapen, deras ryttartrupper, lyckades han och hans ättlingar på några decennier skapa det största välde som världen någonsin dittils hade skådat.[72] 1208 hade man underkuvat rikena i Centralasien. År 1215 föll Jinrikets huvudstad Kaifeng. På 1240-talet gjorde man rajder i Östeuropa. År 1258 erövrade man Abbasidhuvudstaden Bagdad och Korea. 20 år senare, år 1274 gjorde man ett misslyckat försök att erövra Japan. 1276 kapitulerade Songdynastin i Kina.[73] Alla de folk som kom i mongolernas väg åsamkades stor skada, men mongolernas erövringsiver ledde också till stort utbyte av idéer och religion och Gudar.[74]

Som en briljant och ytterst hänsynslöst militärt geni, menade Djingis att det inte fanns någon bättre fröjd än att massakrera fienden, ta deras hästar och boskap och våldta deras kvinnor.[75] Djingis byggde upp en armé som väldigt lojal mot honom och han använde sig av det traditionella övertaget som stäppnomaderna hade, nämligen deras skicklighet som hästmän och pilbågeskyttar och kapacitet att göra snabba och plötsliga attacker och reträtter. Men hans militära geni låg i hans strategi och politiska organisation.[76] Förutom att Djingis krävde fullständig lojalitet, så stiftade han drakoniska lagar för att minska internt kaos. De som stal eller var otrogna mot sina fruar bestraffades med döden.[77]

Djingis Kahn och mongolernas taktik

Djingis Kahn började med att underkuva de närliggande staterna. Taktiken gick ofta ut på att han skickade först skickade ut sändebud. Dessa budbärare hotade de grannländerna med total förstörelse i fall man inte erkände Djingis Kahns överhöghet. Dem som underkastade sig behandlades som allierade och fick fortsätta att regera sitt rike. De furstar som trotsade Djingis vilja krossades skoningslöst. Många enskilda städer väckte ofta den oceanlike härskarens vrede och slaktades till siste man eller användes som levande sköldar i nästa slag.[78]

Djingis Kahn, universell härskare

År 1258 intogs exempelvis Bagdad av mongolerna. Mongolledaren hette Hulagu och han lyckades med hjälp av ett förräderi inta staden. Bagdad gick en fruktansvärt öde till mötes. Kalifen som styrde Bagdad och hans män syddes in i säckar. Efter det lät man hästar trampa ihjäl dem. Hulagu lät sedan sina arméer massakrera resten av Bagdads befolkning. Antalet döda beräknas till 100 000. Floden Tigris sägs också ha varit svart av aska efter alla böcker som bränts av Hulagus soldater.[79]

Mongolerna utropar den nya dynastin Yuan

Djingis Kahns erövringspolitik när det gällde Kina inriktades från början på Jinväldet. Deras territorium, låg mellan mongolerna och Södra Songdynastin. Efter att gjort lyckade fälttåg mot de rikena som låg nära mongolernas kärnområde dog Djingis år 1227. Redan under Djingis livstid så delades de nyvunna områdena av hans sönder. Jinriket föll till sist år 1233. Vid Djingis Kahns död sträckte sig mongolriket från japanska havet till Kaspiska havet.[80] Khubilai khan, sonson till Djingis (son till Djingis son Tolui) flyttade 1264 sitt residens från Mongoliet till Jinväldets forna huvudstad i norr. Huvudstaden fick namnet Khanbaliq, khanens stad. Erövringen fortsatte och år 1276 föll Songhuvudstaden och för första gången i historien var hela Kina i främmande härskares händer.[81] 1270 utropade Khublai den nya dynastin som kallades Yuan.[82]

Mongolernas religiösa tolerans

De mongoliska härskarna var toleranta mot främmande religioner. Både daoismen, lamaismen och buddhismen gick en ny vår till mötes och även den kristna rörelsen nestorianismen vann många anhängare bland väldets turkiska och mongoliska invånare. Islamiseringen av Centralasien satte också starka spår i nordvästra och västra Kina.[83]

Uppror och dynastins Yuans fall

De mongoliska härskarna förlorade efter några generationer sin mongoliska identitet. År 1351 översvämmades Gula floden på nytt och återigen ledde detta till social oro. Dessutom dödade en farsot många människor. En del forskare tror var att detta var digerdöden, en epidemi drabbade Europa under samma tid.[84] En upprorsrörelse som kallades ”De röda turbanerna" spred sig snabbt från Henan till grannprovinserna.[85] Några år senare anslöt sig en tiggarmunk[86] vid namn Zhu Yuanzhang till upprorsrörelsen. Snart tog denne tiggarmunk kommandot över de samlade rödaturbanstyrkorna. År 1367 behärskade hans armé hela Sydkina. Mongolhuvudstaden Khanbaliq föll 1368. Samma år utropade sig Zhu Yuanzhang till den förste kejsaren av Mingdynastin. Han tog sig namnet Huangwu som betyder ”utbredd militär makt”. Han gjorde Nanjing till sin huvudstad.[87]

Ming *1368-1644*

Kina under Ming var ett dynamiskt samhälle i förändring. Jordbruket och handeln kom igång efter en lång tillbakagång. Mingperioden står ut i Kinas historia på grund av dess sociala och kulturella framsteg.[88]

Varje sten har sin inskription på den kinesisk muren.

Hungwu

Hungwu

Hungwu var en personlighet fylld av paradoxer och motsägelser. Han föddes som den yngste av en barnaskara på sex barn. Hans pappa var en arbetare som flydde från Nanjing eftersom han låg efter med att betala skatt. Mamman var dotter till en populär trollkarl. När de flesta i hans familj dog i svält 1344, tog den unge Zhu sin tillflykt till ett buddhistkloster. Där lärde han sig att läsa och skriva. När han var 25 år gick han med i Röda turbanerna, ett hemligt sällskap som arbetade mot mongolregimen. Han visade sig vara en utmärkt soldat och gifte sig så småningom med ledarens dotter.

Som kejsare visade Hungwu upp många kvalitéer som politiker och militär ledare. Han valde dugliga styrelsemän, var noga med detaljer och var mycket beslutsam. Han kontrollerade armen, förbjöd och straffade plundring. Våldtäkt inom armén bestraffades med döden. Det verkar också som att han var en väldigt osäker person. Hans familjenamn, Zhu, betyder gris och Hungwu sägs ha haft väldigt ett fult och grislikt ansikte. Detta, tillsammans med hans blygsamma bakgrund, gjorde honom extremt misstänksam, speciellt mot adelsmän och ämbetsmän som hade noblare anor än kejsaren.

Hungwu var en väldigt våldsam man. När hans primärminister smidde ränker mot honom, blev han halshuggen. Men inte premiärministern, utan också resten av hans familj och släkt på 40. 000 människor blev i ihjälslagna.. Hung Wu fick 36 söner och 18 döttrar, så man kan anta att han var en väldigt sexuellt aktiv man. Eller så gillade han barn. När han dog hade han 38 konkubiner som offrades och begravdes med honom. Precis som det skulle vara enligt den mongoliska traditionen.[89]

Hungwu försökte att styra över det största landet i världen. Ett land med enorma geografiska, ekonomiska, sociala och religiösa skillnader. Kejsaren gjorde sitt bästa som god konfucisk härskare. Därför översköljde han landet med råd och guider om hur hans undersåtar skulle

uppträda i livets alla skeden. [90] På det viset var han lik den svenske 1500-tals kungen Gustav Vasa.

Efter han mördat sin primärminister ville han själv ha kontroll över landets styre. Det var givetvis omöjligt som härskare ta hand om alla de frågor som behövde lösas dagligen. Han vände sig därför efter hjälp från sitt personliga hov.[91]

Hungwus huvudstad blev Nanjing. Nanjing betyder ordagrant den södra huvudstaden. Detta i motsats till Peking som betyder den norra huvudstaden. Han fråntog de rika deras egendomar och delade ut deras jord till bönderna. Trots att Hungwu själv varit en munk så konfiskerade han många buddhisttempel med egendom. Här kan vi åter se en parallell med ”vår” Gustav Vasa. Genom att dra in dessa skattebefriade jordar till statskassan fick kejsaren in mer skattepengar till staten. Jordbruket var för övrigt den största skattebasen under Ming.[92] Det kinesiska samhället under Ming var främst uppbyggt upp på tre stora grupper, jordbrukare, hantverkare och soldater, men rörligheten mellan samhällsgrupperna var stor.[93]

Staty föreställande en eunuckämbetsman.

Mingkejsarna hade absolut makt, vilken byggde på traditionellt konfuciskt tänkande. Enligt Konfucius tänkande stod kejsaren stod högst i hierarkin. Han var gudomlig eftersom han var himmelens son. Det enda sättet att få någon makt var genom kejsaren. Kejsarens dagliga liv och hovet präglades av många hovceremonier, riter och precisa procedurer. Hovet var stort med många underdåniga kvinnor och eunucker. Dessutom krävde kejsaren att militäradeln skulle leva vid sitt hov i Nanjing. Detta gjorde han endast för att han skulle kunna hålla ett öga på dem.[94]

Examinationssystemet för ämbetsmän växer fram

Under Ming utvecklades också ett examinationssystem för att utbilda sig till statlig ämbetsman. Man kunde som utbildad ämbetsman arbeta på lokal, regional eller på kejserlig nivå. För att bli ämbetsman var man tvungen att veta allt om den klassiska litteraturen och vara skolad i de neokonfuciska böckernas som var skrivna av Zhu Xi. Neokonfucianismen menade att ordningen i familjerna var beroende av att barnen löd sin far. I samhället var ett gott styre beroende av den moraliska karaktären hos kejsaren. Han skulle helst visa på godhet, rättvisa, vördnad och visdom.[95]

Eunuckerna och deras makt

Eunuckerna hade stor makt över politiken under Ming och Qingdynastin. De kontrollerade bland annat den hemliga polisen som kontrollerade palatsvakterna, infiltrerade statsförvaltningen och styrde och ledde alla utländska expeditioner. Detta gjorde man genom utpressning, spionage, korruption.[96]

Hur kunde då dessa eunuckerna få stor makt? De värvades ofta från de lägsta klasserna i samhället och de sågs med avsmak av respektabelt folk. De hade inget hopp om att få status förutom genom att tillfredställa kejsarens alla excentriska idéer. På grund av de hade tillgång till kejsarens privata kvarter, så hade många tillfällen att träffa och kanske påverka kejsaren. På grund av att de verkade vara så totalt underkastade kejsaren, så vann de kejsarens tillit. Därför kontrollerade de många kejsare och hela regeringsmaskineriet. En del eunucker blev kastrerade av deras familjer så att de kunde jobb i det kejserliga palatset. En del eunucker gifte sig, adopterade barn och fick storfamiljer. En del eunucker blev så mäktiga att de fick diktatorisk makt när deras kejsare förlorade intresset för att styra staten.[97]

Kejsare Yongle, staty vid minggravarna utan för Bejing.

Mingdynastins problem

Mingdynastin drogs med vissa problem. De största svårigheterna var av ekonomisk art. Det gjordes ingen åtskillnad på kejsarens egen ekonomi och statens och hovets utgifter ökade ständigt under ledning av eunuckerna. De låga inkomsterna kom från en 10 procentig jordskatt. Problemet med skatten var att den förvarades på olika godkända platser i det stora Mingriket och inte i en central skattkammare. Eftersom ingen riktigt hade kontroll på finanserna och pengarna, kunde ämbetsmännen ägna sig åt mutor och korruption utan risk för att bli åtalade och straffade Detta var några av orsakerna till att Mingdynastin led av dålig ekonomi. Ett annat problem var underhållet av infrastrukturen i riket. Vägar, broar och kanaler började förfalla. Den grundläggande uppbyggnaden skulle skötas på lokalt plan och var inte statens ansvarsområde. En kanal som drogs med detta problem var den stora kanalen. En kanal som bland annat användes för att frakta ris från Sydkina till Peking. (Kanalen gick från Hangzhou till Peking). Flera sektioner av kanalen vansköttes. Ett tredje problem var att pengarna ständigt tenderade att minska i värde. Detta berodde på att regeringen tryckte för mycket sedlar. [98]

Jordbrukets utveckling

Kina upplevde en jordbruksrevolution under Songperioden men i början av Mingeran var jordbruket i kris. Det berodde på vanskötsel av jordbruksnäringen under mongoliskt styre. Därför behövde den agrara näringen byggas upp på nytt. Viktigast var att förbättra metoderna

för att odla ris. Risodlingarna byggdes i terrasser och man började konstbevattna bergssluttningarna under 1000-talet e. Kr. Detta gjorde att risskördarna ökade. Man introducerade ett ris som växte snabbare och det gjorde att bönderna snart kunde skörda två skördar ris per år. Under Mingeran introducerades pedaldrivna konstbevattningspumpar. Det var överhuvudtaget viktigt att ha kontroll på bevattningen. Jordbrukarna i Kina började plantera in fisk i våtrisbasssängerna. Det gav näring till risfälten, utrotade malariamoskiter och berikade kosten. Bönderna fann möjligheter att få kommersiell avkastning för odling av bomull, sockerrör och indigo. De började växelbruka sina jordbruksfält. Detta resulterade i att man kunde få mer än en skörd från ett specifikt fält per år. Mingkejsarna satsade också på nyplantering av skog. Historiker tror att ca en miljard träd planterades under Hung Wus regim.[99]

Befolkningstillväxt och urbanisering under Ming

Utvecklingen inom jordbruket ledde till att den kinesiska befolkningen började växa runt 1550 e.kr. Demografer tror att detta har ett direkt samband med de förbättrade metoderna att odla ris. Folkökningen ledde till att många städer där hantverkare och handelsmän av alla slag kunde få arbete växte upp i Kina.[100]

Kulturen under Ming

Under slutet av Mingdynastins era så blommade den konstnärliga kreativiteten i Kina. Kinesiska konstnärer gjorde verk i världsklass. Det handlade om romaner, dramer, noveller, poesi och landskapsmålningar, men det skrevs också högkvalitativa verk inom historia och medicin. Den mest kända författaren från denna period är Tang Xianzu. Hans mest namnkunniga verk är *Resan till väster* som skrevs på 1590-talet. Huvudpersonen i denna bok är en klok apa. Denne apa reser till Indien för att leta efter buddhisttexter. Xianzus verk jämförs med verk av Shakespeare när det gäller klass på handling och karaktärer.[101] Spänningarna inom en kinesisk familj ur eliten utforskas i den samhälleligt komplexa och den sexuellt avslöjande anonyma romanen *Den gyllene lotusen*.[102]

Det bättre Mingporslinet dateras från 1400-talet som ofta dekorerades med blå dekorativa drakar och blommor.[103]

Mingtallrik, 1500-tal

Utrikespolitik under Ming

Under Mingperioden gjorde mongoliska nomader räder längs Kinas nordliga gräns. Hung Wu använde sig av en defensiv strategi genom att locka till sig mongoler och vanliga kinesiska män till en stor stående kinesisk armé. I fredstid skulle soldaterna sörja för sitt eget uppehälle, men detta system misslyckades. Kineserna skulle ha kunnat fortsatt ha fredliga förbindelser med mongolerna genom att bedriva handel på lika villkor med dem, men Mingkejsarna vägrade att förhandla om något sådant. Kineserna hade nämligen utformat ett slags

tributsystem mot sina omgivande grannar. I utbyte mot gåvor till hovet som skulle överlämnas under traditionella underordnade former[iii] så tillät kejsaren Kinas omgivande länder en viss begränsad handel.[104]

Kow-tow (se sidnot)

Mongolerna fortsatte således att vara ett hot, men man kunde varken besegra dem i krig eller bedriva fredlig handel med dem. Därför började man bygga ut den kinesiska muren. Det är nu muren får dagens utseende i tegel och sten. I samband med utbyggnaden byggdes också torn med jämna mellan rum vilka fungerade som signalsystem. Muren fortsatte att byggas ut också efter Mingdynastins fall. Den står idag som en symbol för kinesisk patriotism och stolthet, men under 1500-talet representerade den bara meningslöshet och nederlag.[105]

En annan dramatisk utveckling under Mingperioden var de många sjöexpeditioner som ägde rum under kejsare Yongle som var son till Hung Wu. Resorna ägde rum mellan 1405-1433. Kina hade sedan 1000-talet en stark sjöfartstradition. De tidiga 1400-talsresorna ska ses som en fortsättning på den här traditionen. Mingexpeditionerna gjorde Kina för en tid till den världsledande nationen inom sjöfart. I motsats till Hungwu så utökade kejsare Yongle Kinas diplomatiska kontakter och landets handelskontakter. Han hade två motiv till sjöexpeditionerna. Han sökte sin brorson vid namn Jian Wen, som han hade tagit makten ifrån när brorsonen försökt att minska sin farbrors makt.[106] Jian Wen sågs fortfarande som en konkurrent till den kejserliga tronen. Jian Wen hade saknats när Yongle hade erövrat huvudstaden Nanjing.[107] Det fanns misstankar om att brorsonen skulle ha flytt till Sydöstasien. Ett annat viktigt motiv var att kejsaren ville också utöka tributsystemet.[108]

Expeditionerna ledes av en muslimsk eunuckadmiral vid namn Zheng He. Eunuckadmiralen hade som barn blivit tagen till fånge och blivit kastrerad. Han uppfostrades i prinsen Zhi Dis hushåll. Där lärde han sig läsa och skriva och studerade de konfuciska skrifterna. Zheng He hängde också med på prinsens militärexpeditioner. När han var 20 år var han inte som många andra eunucker, mjuk och förkvinnligad, istället var han 213 cm lång, hade ett midjemått på 152 cm, röst som en stor klocka och var van att slåss. Zheng He måste ha varit en imponerande figur.[109] Expeditionerna sägs ha tagit kineserna till Indien, Persien, Röda havet

[iii] Proceduren kallas för ”kow-tow” och gick ut på att man skulle visa respekt och underordning inför kejsaren genom att gå ner på knä och sänka huvudet så att det nuddade marken. I dagens engelska betyder ordet ung. att fjäska.

och kanske ända ner till dagens Sydafrika. Det finns obekräftade teorier om att expeditionerna skulle ha nått Amerika 1421.[110]

Dessa resor hade betydande konsekvenser. De gav prestige till Mingdynastin i hela Asien och de utökade tributsystemet ända bort till södra Indien. Diplomatiska kontakter knöts exempelvis med Egypten. Sjöfartsexpeditionerna ledde också till publikation av geografiska verk. Informationen i dessa gav kineserna kunskap om sjöfart ända fram till 1800-talet. Slutligen så ledde dessa resor till utvandring till länderna i Sydostasien.[111]

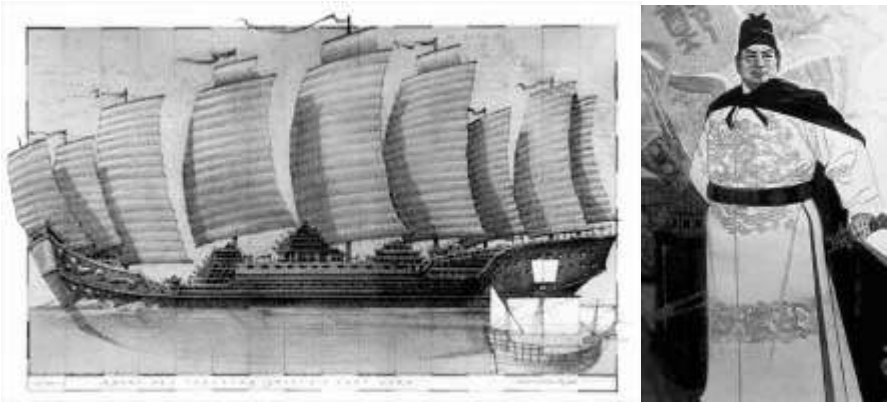

T.h Admiral Zheng Hes skepp i jämförelse med de europeiska skepp som seglade och fann den nya världen under 1400-talet. T.v Zheng He i egen hög person-

De kineser som utvandrade spred den kinesiska kulturen, kinesiska seder, kinesisk kokkonst, kinesisk teknik till sina nya hemländer. Zheng He sägs för övrigt ha tagit med en giraff och 400 unga flickor hem till sin kejsare.[112] Av okänd anledning upphörde dessa expeditioner 1435 lika plötsligt som de hade börjat. Den en gång så mäktiga flottan förföll. Enligt vissa källor avslutades resorna på grund av att de konfuciska ämbetsmännen övertalade kejsaren att hans jakt på det konstiga och exotiska förebådade dynastins kollaps. Efter 1435 återvände Kina till en isolationisk politik. Främlingsrädsla och antikommersialism gick vinnande ur striden.[113] Dessutom sägs det att all dokumentation rörande Zheng Hes resor brändes upp. Sökandet efter det lyckobringade djuret som vi kallar giraff nämns som en alternativ anledning till sjöresorna och ett sådant djur hittade som sagt Zheng He.[114]

Giraff

Kejsare Yongle är också känd för att han flyttade huvudstaden till Peking år 1421. Det var i Pekingområdet som Yongle haft som hertigdöme innan han erövrade kejsartiteln från sin brorson. Där byggde han palatset som i Sverige kallas för den Förbjudna staden. Detta palats i Peking hade kejsarna som maktbas fram till 1912.[115]

Förbjudna staden

Fortsatt positiv utveckling

I mitten av 1500-talet visade Kina många tecken på att utvecklas till ett urbant merkantilt samhälle. Handelsmän hade stora summor kapital, men de investerade inte längre i land utan i kommersiella hantverksföretag. Tekniken för att göra silke och keramik utvecklades. Nya metoder och maskiner började användas i jordbruket. Den kinesiska befolkningen började närma sig 130 miljoner.

I Kina värderades och respekterades inte handel och köpmän. Istället var man misstänksam mot dem. De skapade inget och de sågs som parasiter. En bra handelsman var en handelsman som slutade att handla och istället började bruka jorden. Det var jordbruket som enligt de intellektuella som var navet i den kinesiska ekonomin och det var jordinnehav som beskattades. [116]

Mings nedgång och fall

Mingkejsarna hade många plikter som regenter. En hel del plikter klarade många kejsare inte av att fullgöra. Kejsare Wanli som regerade mellan 1572-1620, vägrade exempelvis att utföra de åligganden som inte han tyckte var roliga. Mingstyret brottades med stora försvarsutgifter. För att få bukt med penningbekymren öppnades nya silvergruvor, men var korruptionen utbredd och eunuckerna lade de flesta av pengarna i sina egna fickor.[117] Mingdynastin försvagades av rivaliteten mellan byråkrater och eunucker vid hovet.[118] Kejsare Wanli levde också ett kostsamt hovliv. Han sägs ha varit en sensuell, fåfäng och njutningslysten man som spenderade mycket pengar på palats- och gravbyggen. Kejsare Wanli spenderade 250 kilo silver på sin bröllopsutstyrsel.[119] Mingdynastin försvagades genom naturkatastrofer, missväxt och väpnade uppror. När Kejsaren försökte hjälpa de olycksdrabbade ekonomiskt var eunuckerna återigen framme och tog sin del av pengarna.[120]

Manchurerna tar makten i Kina

Uppe i norr blev manchurerna allt starkare. De erövrade Lianingregionen i norr år 1636.[121] Åtta år senare kallades de till Peking för att krossa ett uppror men istället erövrade huvudstaden och avsatte Mingkejsaren.[122] 1681 var erövringen av Kina avslutad när de erövrade regionen Yunnan. I samband med erövringen av Peking 1644, utropade de en ny dynasti Qing, som betyder ren.[123]

Qing

Grundandet av en ny dynasti

Grundaren av den nya dynastin hette Shunzhi. Han regerade mellan 1644-62 e.kr. Shunzhi befäste dynastins maktställning. När fred rådde i Kina ökade välfärden och befolkningen ökade snabbt. Den nye kejsaren införde skattelättnader. Nyodling av land och vidsträckt odling av nya grödor skapade goda villkor för befolkningen.[124] Eunuckerna ställdes inför rätta för sina brott under Ming. De nya härskarnas uppgörelse med det förflutna gjorde att många intellektuella strömmade till Peking, vilka bidrog till ett mer ärligt styre av Kina.[125]

Shunxi 1644-1662 e.kr

Kangxi

Efterträdaren till Shunzhi hette Kangxi och ses som en av de mest dugliga av kejsarna av Kina.[126] Under denne kejsares styre uträttades mycket gott i riket. Han skulle kunna jämföras med europeiska regenter som Ludvig XIV av Frankrike och Peter den store av Ryssland. Kangxi var exceptionellt intelligent och energisk och med dessa egenskaper arbetade han för att öka välfärden för sitt folk. Han minskade hovets utgifter och gjorde resor runt om i sitt rike. Han inspekterade ämbetsmännen för att förhindra dem för att förtrycka folket. Med ett distinkt ingripande krossade han ett stort uppror i södra Kina 1678. Han ledde personligen en armé in i Mongoliet och krossade den mongoliske ledarens Galdans styrkor. Segerns resultat blev att man för evigt slapp hotet från mongolerna.[127]

Kejsare Kangxi (1662-1722)

Han var också lyckosam på mer fredliga områden. Han inbjöd vetenskapsmän till hovet för att sammanställa encyklopedier och uppslagsverk. Detta gav upphov till att bevara den kinesiska litterära traditionen. Européer och amerikaner uppskattar främst Kangxis period för dess utsökta porslin. Ett porslin som tillverkades på ett statskontrollerat företag i Jiangxi.[128]

Qianlong

Qianlongs långa regeringstid var höjdpunkten under Qingdynastin. Odlingen av nya amerikanska grödor hjälpte att föda den stadigt ökande populationen. Kinas territorium ökade i Centralasien. Hovet fortsatte att stödja konst och humaniora. De två sista decennierna gav dock den framgånsrike kejsaren den unge manchurien Hechen ett flertal titlar, massa gåvor och ämbeten. Många såg Heschen som en okultiveriad, girig hämningslös karriärist. Korruptionen och skatterna ökade under Heschen. Detta var starten till många av revolterna som fortsatte fram till dynastins fall 1912.[129]

Heschen t.h och Qianlong t.h.

Ökat tryck utifrån

I mitten av 1700-talet så ökade trycket från omvärlden på Mittens rike. Grannfolk hotade gränserna i nord och nordväst. Kristna missionärer, främst jesuiter, ville utöka gränserna för sina människofiskande aktiviteter. Grannländerna i söder ville öka handeln med Kina. Det ville också européerna, som hade stort begär efter kinesiskt silke, porslin och te.[130] Vilket ansvar hade det kejserliga styret för det ökade trycket utifrån? Qingstyret hade inget utrikesministerium. De kinesiska relationerna med omvärlden var en avspegling av den kinesiska tron på att Kina var det ”mittens rike” och att alla andra länder var för perifera och fjärran från det kulturella centret i universum.[131] Ritualministeriet höll i handelsförbindelserna med nationerna i Östasien. De fick begränsat handla med Kina om de underkastade sig kejsaren som man skulle enligt tributsystemet. Européerna fick handla med Kina under en viss tid och en speciell plats, nämligen hamnen i Kanton (Guangzhou). Japanerna fick hålla till i staden Ningbo. Som sagt tidigare så var handelsmännens status väldigt låg i det gamla Kina.[132]

Européerna vill ändra på villkoren för handel med Kina

Européerna ville ha en större handel med Kina och kunde inte acceptera den kinesiska etnocentriska attityden. Därför så begav sig en delegation från det Brittiska östindiska kompaniet med diplomaten Lord George Macartney i spetsen till kejsaren i Kina. De seglade 1792 med tre skepp med fina gåvor, såsom en galavagn, ett kraftigt förgyllt fickur, arm- och halsband, ett planetarium som visade hela solsystemet. Dessa gåvor skulle visa på att England

både var toppnationen i världen när det gällde vetenskap och ekonomisk makt. I en diamanttäckt gåvolåda skrev den brittiske kungen George III ett respektfullt brev.[133]

> *His Most Sacred Majesty George III…to the supreme Emperor of China Qianlong, worthy to live tens of thousands and ten of thousands thousands years, sendeth*
>
> *Gretting…*
>
> *We have been still more anxious to inquire into the arts and manners of countries where civilisation has been perfected by the wise ordinances of virtuous examples of their Sovereigns thro a long series av ages; and, above all, our ardent wish had been to become acquainted with those celebrated institutions of Your Majesty´s populous and extensive Empire which have carried its prosperity to such a height as to be the admiration of all surrounding nations…*
>
> *We have the happiness of being at peace with all the world…Many of our subjects have also frequented for a long time past remote part of your Majesty´s dominions for the purpose of Trade. No doubt the interchange of commodities between Nations distantly situated tends their mutual convenience, industry, and wealth.*[134]

Brevet efterfrågade mer handel, att fler hamnar skulle öppnas för handel, mer rättvisa tull-regler och avgifter och permanenta diplomatiska förbindelser med Kina. Delegationen nådde Kanton 1793. Hovpersonal gick med på att Maccartney skulle få träffa kejsaren i dennes sommarpalats om det brittiska följet kom som en tributnation och utförde den sedvanliga kowtowen som gick ut på att man skulle slå huvudet i marken nio gånger framför kejsaren. Macartney protesterade och menade att han inte ens visade sin egen regent så mycket lydnad. Qianlong var missnöjd. Den kinesiske härskaren såg sig som överordnad alla andra härskare på jorden. Därför vägrade han träffa den brittiska delegationen. Macartneys resa visar på en stor kulturkrock. Å ena sidan hade vi Kina, ett orörligt imperium, övertygat om sin egen överhöghet, mot allt nytt, förvissade om att de konfuciska skrifterna hade svaret på alla problem. Å andra sidan var Storbritannien som också var övertygad om det egna landets överlägsenhet. Överlägset eftersom det var modernt, grundat på vetenskap och idén om fritt utbyte av idéer samt att de var mästare på handelsutbyte.[135]

Lord George Macartney (1737-1806)

Folkets liv under Ming och Qingdynastin

Familjen

Familjen är en hörnsten i alla samhällen. I det kinesiska samhället under Ming och Qing hade familjen än mer betydelse än med samtida och nutida samhällen i västvärlden. Familjen uppfostrade barnen, hade han om den ekonomiska utvecklingen, bestämde vem man skulle gifta sig med och hade hand om de ceremoniella riterna som hyllade förfäderna.[136] Familjen hade hand om de sjuka, fattiga och de åldrande. Familjen förväntade sig full hängivenhet och lydnad av sina medlemmar. En person utan familj hade inget materiellt eller psykiskt stöd.[137]

Fattiga familjer var ofta kärnfamiljer. Par i dessa familjer skapade sina egna hushåll och uppfostrade sina egna barn. De utbildade, medelklassen och de rika hade storfamiljer som bestod av flera generationers släkt på fädernet och deras fruar. De levde tillsammans i ett stort hus där olika familjer höll till i olika lägenheter.[138]

I båda typerna av familjer, var det husfadern den som hade makten över alla i hushållet. Det värsta brott man kunde begå var att som barn agera på ett kriminellt eller respektlöst sätt mot sina föräldrar. Fäder som hade åsamkat sina söner någon slags skada fick ett lättare straff än söner som skadade sina fäder. Det finns exempel på fäder som begravt sina söner levande på grund av de talat med sin far på ett opassande sätt. Justitieministeriet ansåg i rättsprocessen som följde brottet, att sonen hade begått ett värre brott och benådade fadern. Sonen ärvde makten över hushållet från sin far. Fäderna höll på de antika konfuciska riterna som gick ut på att hedra förfäderna. Ifall man inte fortsatte med dessa ceremonier hotades familjen av vanära och misär.[139]

Kvinnornas ställning

Han- och Tangdynstin gav kvinnorna en liten grad av frihet som gjorde att de fritt kunde mingla socialt med män. Under Song hade de om de inte hade några bröder rätt ärva sin faders egendom. Under Ming och Qing rådde neokonfuciska ideal. En kvinna skulle vara ödmjuk, flitig i sitt arbete och lugn och artig när hon passade upp sin man. Kvinnan skulle vara jungfruligt oskuldsfull och kysk. En kvinna som våldtogs visade att hon var en ärbar kvinna genom att begå självmord. På detta sätt kunde hon visa på sin trohet till sin man. Hur mycket dessa ideal efterlevdes vet vi inte.[140]

En annan kinesisk sed som visar på kvinnans ställning i Mittens rike var att man lät krympa och missbilda de unga välbeställda flickornas fötter. Fötterna började bearbetas när flickan var fyra år. Det man gjorde var att man vek in flickans tår, utom stortån, under foten och därpå vek samman själva foten. Sedan omlindades fötterna hårt med fuktiga linnebandage, vilka ytterligare drogs åt då de torkade. Syftet med dessa s.k lotusfötter var att höja kvinnans värde vid brudköpet. Seden förbjöds definitivt 1949.

Under Qingdynatin av målningar av kvinnor ett viktigt inslag inom konsten.

Änkor

Mycket bevis tyder på att kinesiska änkor under Qing och Ming ofta gifte om sig. Det kan varit ekonomiska skäl som låg bakom, men det kan också vara lagarna som pressade dem så att de kunde få ut sin hemgift och deras söners egendom.[141]

Giftermål

Nästan alla gifte sig. Giftermål var inte till för att tillfredställa någons känslomässiga längtan eller personliga njutning. Giftermål låg i familjens intresse. Vördnad för föräldrarna, underhållet för familjen, bevarande av ättelinjen gjorde det nödvändigt för sönerna att gifta sig strax efter puberteten. Familjefadern och de äldsta medlemmarna i familjen bestämde och förhandlade om giftermål med andra familjer. De överlade om vilken egendom, vilket möblemang, vilka kläder, vilka gåvor som paret skulle få vid bröllopet. Föräldrarna sökte givetvis efter en så fin familj som möjligt för dottern eller sonen i familjen att gifta sig med. De som förhoppningsvis skulle leva ihop resten av sina liv tillsammans hade inget att säga till om. Ofta mötte de inte vararanda förrän bruden lyfte på slöjan på bröllopsdagen. De unga paren var uppväxta att acceptera den här seden.[142]

Efter bröllopet

En kinesisk brud blev en del av mannens familj. Hennes största och första plikt var att föda en son. Om hon kunde få barn på biologiskt sätt, var adoption ett alternativ. Ifall hon inte lyckades skaffa arvingar hade mannen rätt till skilsmässa. Skilsmässa var dock väldigt ovanligt i det kinesiska samhället, men en rik man med en icke-produktiv fru kunde skaffa konkubiner till huset som levde tillsammans med frun. Män hade mycket högre status i samhället än kvinnor. De fattiga sålde ofta sina flickebarn som tjänare eller konkubiner. Unga kvinnor styrdes ofta av sina svärmödrar. I den kinesiska litteraturen finns det gott om exempel på kvinnor som far illa på grund av sina svärmödrar.[143]

Kineserna respekterade djupt ålder och erfarenhet. Och äldre kvinnor från de rika klasserna kunde spendera dagarna småätandes bakelser, spela hasardspel och röka opium. Kvinnor som

förde in stora hemgifter i äktenskapet kunde använda en del av denna efter eget huvud. Vissa investerade pengarna i vinstgivande företag. Fattiga kvinnor fick både arbetade på fälten och hade hand om barn och hushåll. [144]

Utbildning

Utbildningssystemet under Ming och Qing hade både för- och nackdelar. De flesta städer hade skolor. Pojkar lärde sig att läsa och skriva tretusen tecken. Och de lärde sig standardtexter klassisk kinesisk filosofi, etik och historia. Utbildningen gick mest ut på innötning av fakta och övade inte upp kreativitet och fantasiförmåga. Flickor fick sällan någon utbildning. Den utbildning de flesta kvinnor fick, gick ut på att fostra dem till goda makor och mödrar.[145]

Hälsa och sjukvård

Den kinesiska läkekonsten härstammar främst från Handynastin. Den menade att all sjukdom härstammar från disharmoni i kroppen. Lösningen var därför att återställa harmonin. Diagnosen gjordes via att läkaren först observerade patienten visuellt, sedan frågade han om tidigare sjukdomar och andra symtom och till sist tog han pulsen. Läkaren kände på tre punkter på handleden för att undersöka vilken del av kroppen som stod för disharmonin. Läkaren kunde diagnostisera felet på alla inre organ genom att ta pulsen.[146] Efter det fick patienten piller eller ett pulver i en soppa som innehöll läkande örter.

En annan behandling var akupunktur. Akupunktur går ut på att man sticker nålar på specifika ställen på kroppen. Teorin bakom akupunktur är att tolv kanaler löper runt kroppen nära huden. Varje tunnel löper till ett speciellt organ och nålen skall stimulera ett trögt eller ett överaktivt organ. De tidiga användarna av akupunktur använde sig av fina nålar för att inte skada vitala organ. [147]

Tilliten till akupunktur och den konfuciska principen att kroppen är en helig gåva från förälder till barn gjorde att man kraftigt var emot kirurgi. Dessutom var den kinesiske doktorn präglad av att man kulturellt såg ner på kroppsarbete och därför skulle han inte dra skam över sig genom att göra en manuell kirurgisk operation. En doktor skulle inte heller ta betalt för sina tjänster. Läkarna i Kina hade inte någon hög status utan sågs som vilken hantverkare som helst.[148]

Akupunktur

Nöjesliv

En kines under Ming och Qing roade sig och slappnade av på många sätt. Nästan alla kineser gillade att spela om pengar i olika kort- och nummerspel. Tehuset var ett ställe där man bytte nyheter, skvallrade och lyssnade på berättelser från professionella historieberättare. Man drack ett slags risbrännvin och både män och kvinnor njöt av tobak som de rökte i en pipa. De som hade råd kunde gå på teater. Skådespelarna bar masker och deras poser och gester var noga inövande. Kineserna förknippade gymnastiserande och ridning med soldatliv och det var på sin höjd ett nödvändigt ont.[149]

Drömmar om röda gemak har gått som TV-serie i den kinesiska statliga TV-kanalen CCTV.

Drömmar om röda gemak

Under Qianlong släpptes den enligt många tyckare den bästa romanen i Kinas historia. Den heter *Drömmar om röda gemak.* I 120 kapitel med över hundra karaktärer och betydelser på flera plan och ekon av stora klassisk kinesiska dramer och romaner så beskriver författaren Cao Xuepin en berättelse om en rik storfamilj. *Drömmar om röda gemak* är både en kärlekshistoria och en berättelse om en man som letar sin identitet och meningen med sitt liv. Xuepin dog 1763 utan skrivit klart sitt epos. 1792 färdigställdes den. Den blev omedelbart en stor succé bland alla som kunde läsa i Kina. Idag boken en av världens stora litterära klassiker[150]

Kina öppnas för omvärlden

Europa utvecklades från 1500-talet till en världsledande makt inom politik, ekonomi, vetenskap och kultur. Herraväldet byggde på européernas överlägsna vapenteknik. Maktställningen fick man genom kolonisation och erövring den nya världen och snart också den gamla östasiatiska. Europas stormakter ville gärna bestämma villkoren för handel med de gamla östasiatiska civilisationerna för att öka sin egen vinst. Allt sedan de stora sjöupptäckternas dagar på 1400-talet hade västvärlden varit ivriga att använda våld för att driva igenom sin vilja. Till slut var det Kinas tur att drabbas av européernas ökade makthunger.[151]

Kina hade sedan länge varit en självförsörjande civilisation. I sekler hade Kina skickat ut mer uppfinningar och varor till resten av världen än vad landet själv fick tillbaka. Så var fortfarande fallet under 1700-talet. Europa hade framförallt utvecklat en smak för kinesiskt te, men de var tvungna att betala för det med rent silver, eftersom Kina var extremt ointresserade av europeiska varor. Handeln var reglerad av den kejserliga regeringen. Qingdynastin var mer intresserad av att kontrollera och isolera de ”konstiga sjöbarbarerna” än att handla med dem. Den kinesiska regeringen vägrade att ha diplomatiska förbindelser med de underlägsna

europeiska staterna. Köpmännen från Europa fick endast bedriva handel i Kanton. Handel med drogen opium ansågs som särskilt farlig och var strängeligen förbjuden.[152]

I årtionden accepterade de europeiska köpmännen tingens ordning och det kinesiska systemet. Men på 1820-talet började handelsmän från England att få nog och började visa sin makt. Dessutom hade engelsmännen förstått vad många kineser ville ha – nämligen ”det nedbrytande och osedliga” och förbjudna opiumet.[153]

Opiumet odlades i brittiskt ockuperade Indien och smugglades därifrån till Kina. Ofta släpptes det in via korrupta kinesiska ämbetsmän. Desto lönsammare handeln blev desto girigare blev de brittiska affärsmännen. År 1836 strävade engelska köpmän efter att få en självständig koloni i Kina. Dessutom ville man bedriva frihandel med kineserna. Sporrade av ekonomiska motiv, pressade de den brittiska regeringen att gå till handling för att driva på ett öppnande av den kinesiska marknaden för den brittiska industrin.[154]

Samtidigt bestämde sig Qingregeringen för att opiumhandeln en gång för alla måste stoppas. Beroendet av opium var på väg att ruinera Kinas folk och dess stat på dess silver. Silvret hamnade istället i de brittiska köpmännens fickor. Kinesiska myndigheter ställde droghandlare inför rätta. År 1839 for en kinesisk ämbetsman ner till Kanton för att tvinga köpmännen att sluta med handeln och lyda kinesisk lag. Britterna vägrade och blev utkastade från Kanton. Konsekvensen av händelsen blev det s.k Opiumkriget.[155]

I opiumkriget använde sig britterna av trupper från Indien. Med den största krigsflottan i världen ockuperade britterna snart flera kinesiska kuststäder. Kineserna fick krypa till korset och sluta en dyrbar fred med engelsmännen. I freden Nanjing fick britterna Hong Kong. Kineserna fick betala ett stort krigsskadestånd. Dessutom öppnades fyra stora städer för utländska handel med låga tullar.[156]

Efter freden flödade opiumhandeln och Hong kong blev snabbt en Anglokinesisk enklav. Kina fortsatte dock att vägra ta emot utländska delegationer i Peking. Ett andra Opiumkrig bröt ut mellan 1856-1860 vilket slutade med att 17 .000 brittiska och franska trupper ockuperade Peking. Där de brände ner kejsarens sommarpalats. I freden efter det andra Opiumkriget fick europeiska köpmän och missionärer större privilegier och skydd. Kineserna var tvungna att acceptera handel och investeringar med ogynnsamma villkor i än fler städer än tidigare. Krigen var början till slutet för kinesisk suveränitet och isolation. Det ledde i sin tur till ökande instabilitet och upprorsförsök i Kina.[157]

Mot revolution i Kina

År 1860 e.kr var den 200-åriga Qingdynastin på gränsen att kollapsa. Försök att driva ut utlänningarna hade misslyckats och uppror och kaos skakade landet. Två faktorer hjälpte regimen att göra en överraskande comeback som gjorde att Qing blev kvar vid statsrodret ett 30-tal år till. Den första faktorn var att man åter fick dugliga och effektiva ämbetsmän och generaler som exempelvis kväste uppror som Taipingupproret[iv][158] ödelade landet mellan

[iv] Taipingupproret började i Guangxi i södra Kina. Ledaren Hong Xiuquan. tillhörde hakkafolket. Han hade misslyckades flera gånger med att ta en traditionell kinesisk examen i Guangzhou (Kanton). I denna stad där de utländska köpmännen höll till kom han i kontakt med och blev påverkad av kristendomen. Snart ansåg han sig vara Jesus bror och förkunnade en kristen lära uppblandad med traditionella kinesiska idéer. 1851 utropade han Stora fredens himmelska kungarike (*Taiping tianguo*). Taipingrebellerna avancerade snart norrut mot Kinas rikaste område kring Chang Jiang, där de 1853 gjorde Nanjing till sin huvudstad. De lyckades dock inte erövra norra Kina.Inre splittring bidrog så småningom till att upproret kunde slås ned 1864. Xiuquan tog sitt liv.

1860-65. Änkekejsarinnan Cixi var verkligen en anmärkningsvärd kvinna. Hon styrde Kina in sin sons namn och kombinerade en skarpsinnig insikt med vital handling för att ge nytt liv till den allt mer stelbenta kinesiska byråkratin. Den andra faktorn var att västmakternas aggression hade falnat. De hade nått sitt huvudmål, då de äntligen hade rättvisa handels- och diplomatiska förbindelser med Kina. Européerna hade också hjälpt kineserna att ta till sig västerländska rön och om hur man bäst styr ett land och västerländsk vetenskap.[159]

Kina på väg mot att delas upp av västmakterna och Japan

Reformerna av Kina och samarbetet med västmakterna kom dock av sig efter kriget mellan Japan och Kina 1894-1895. Kina förlorade kriget och de hårda fredsvillkoren visade på Kinas hjälplöshet mot utländsk aggression.[160] Efter kinesisk–japanska kriget ställde stormakterna i världen krav på att få uppföra järnvägar i Kina. De ställde också krav på att få arrendera flottbaser, vilket kineserna var tvungna att godkänna. Mittens rike började delas in i utländska intressesfärer.[161] 1898 kunde till och med ha gått så långt att man gjorde som i Afrika och styckade Kina med linjal. Det var förmodligen bara avundsjuka mellan de olika imperaliststaterna som räddade Kina. Det och USA:s öppna dörrpolitik som motsatte sig annektering av kinesiskt territorium.[162]

Karta över vilka regioner som de imperialistiska staterna hade inflytande över.

Hundra dagar av reformer

Många ledare i Kina såg nu modernisering av Kina i västerländsk anda som lösningen på Kinas problem. 1898 lanserade regeringen sitt desperata program kallat *Hundra dagar av reformer.* Radikala reformivrare som bondesonen Sun Yat-sen försökte att störta

Qingdynastin och skapa en republik. Sun Yat-sen hade fått sin utbildning på Hawaii av kristna missionärer.[163]

Boxarupproret

Men det fanns också det traditionalister som ville bli kvar vid det gamla och hatade de”utländska djävlarna”. ”Försvara landet, döda utlänningarna” var deras enkla motto. Dessa strömningar vände sig ofta mot kristna missionärer som de såg som ett hot mot förfädersdyrkan och därigenom också ett hot mot hela samhället. Det mest kända upproret mot utlänningarna kallas för boxarupproret. I nordöstra Kina dödade detta sällskap av boxare mer än 200 missionärer och tusentals kinesiska kristna. De västerländska makterna reagerade snabbt och snart ockuperade och plundrade utländska arméer Peking.[164]

Kejsardömet faller

Under 1910-talet fortsatte problemen. Anarkin och det utländska inflytande ökade allt mer samtidigt som Qingdynastins prestige fortsatte att rasa. Grupper som var emot både utlänningarna och regeringen agiterade och konspirerade. 1912 så avsatte ett spontant upprorsförsök regeringen. Efter tusen år och efter flera kejsardömen och kejsare avsattes den siste kejsaren Puyi och en republik efter västerländskt mönster inrättades. [165] Det västerländska inflytandet bestod under republiken. Sun Yat-sen blev president i två månader 1912, sedan tog generalen Yuan Shikai över. Yat-sen tvingades i landsflykt. Shikai hade planer att göra sig själv till kejsare men dog 1916 utan att kunnat förverkliga sin dröm att skapa en egen dynasti.[166]

Sun Yat-sen t.h och Yuan Shikai t.v.

Republiken Kina

Sun Yat-sen återvänder

Efter Yuan Shikais död återvände Sun Yat-sen till Kina. Han hade startat ett parti som hette Guomindang på kinesiska och i en svensk översättning blir det nationalistpartiet. Efter återkomsten till Kina tog han hjälp av det sovjetiska kommunistpartiet för att bygga upp sitt parti.[167] Sun och hans parti strävade efter att ta makten i hela Kina. Till en början hade partiet Shanghai och området kring denna stad som bas. Där utropade de snart en republik.[168]

Guomindangs folkprinciper

Nationalistpartiet strävade efter tre s.k principer, demokrati, nationalism och folkförsörjning. Politiken gick ungefär ut på att demokratisera Kina, återvinna Kinas gamla ära som världens mittpunkt och få ur Kina ur fattigdomen. Kina gick mellan 1910 till 1930 mot modernisering med mer industrier, urbanisering och förbättrat jordbruk. Men medelkinesen fick det inte bättre ekonomiskt sett, snarare sämre.[169]

Kommunistpartiet bildas 1921

I denna Guomindangrepublik och staden Shanghai utropades ett annat parti 1921, nämligen kommunistpartiet. Till en början samarbetade det nybildade partiet, med Guomindang. Kommunisterna organiserade, precis som Lenin gjort i Sovjetunionen, arbetarna i städerna.[170] År 1925 dör Sun Yat-zen[171]. Ny ledare för Guomindang blir efter ett tag den militärt utbildade Chiang Kai-shek. Denne nye ledare lyckades erövra nästa hela Kina mellan 1926-1928[172].

Chiang Kai-shek (1887-1975)

Kai-shek gjorde år 1927 en oväntad manöver och överföll medlemmarna i kommunistpartiet. Kommunisterna krossades i städerna och de överlevande tvingades ut på landsbygden till en republik vid namnet Jiangxi.[173]

Mao Zedong och kommunisternas flykt till Jiangxi

Dagarna efter den nionde september 1976 stod nästan halva världens befolkning stilla. Mao, kallad den store rorsmannen var död. Han styrde Kinas utveckling i 25 år och påverkade hela

Kinas 1900-tal. Maos död hade föregåtts av ett järtecken i form av en stor jordbävning som många såg som ett tecken på att Maos tid vid makten var räknad.

Mao Zedong träder på allvar in på den historiska scenen i landsflykten i Jiangxi, för det är här som han tar över taktpinnen i kommunistpartiet. 1931 upprättar han en sovjetrepublik i Jiangxi som ligger i det centrala Kina. Här startar han och hans revolutionskämpar gerillakrigföring i den bergiga terrängen. Strategin är också att få bönderna på kommunisternas sida, så de behandlas väl av Maos kämpar. Kommunisterna trodde inte på att man kunde få statsbefolkningen på deras sida.

Den långa marschen

Den sextonde oktober 1934 beslöt Mao att man skulle omgruppera sina styrkor till provinsen Shaanxi i norr. Omgrupperingen har gått till historien som ”Den långa marschen”. Marschen har fått ett historiskt skimmer över sig och används än idag i den politiska propagandan.[174] Enligt propaganda skulle marschen ha varit 25 000 li eller 1250 svenska mil, men antagligen var den inte längre än 600 mil. Skolbarn i Kina har fått lärt sig följande ramsa:[175]

Bitter eller inte
Tänk och tänk igen
På Röda arméns långa marsch
På 25 000 li

Mao hade med sig 86 000 revolutionskämpar i den berömda marschen. Till historien hör att kommunisterna var allt hårdare trängda av Guomindang och var mer eller mindre tvungna att fly till en annan provins med dem i hälarna. Risken var att man fullständigt skulle utplånas. Nu blev följden nästan densamma, då endast 4000 st nådde slutmålet i Shaanxi i norr genom oändlig terräng, snöiga bergspass och giftiga träsk. Den långa marschen är än idag central i det kinesiska kommunistpartiets propaganda och historieskrivning.[176] Författarna till boken *The Long March* anser att kommunisternas långa marsch på det stora hela är sann. Det är dock de som ”förkortat” marschen till 600 mil. Författarna Jung Chang och Jon Holliday menar i sin bok *Mao: Den sanna historien* att Kai-shek lät kommunisterna komma undan. Motivet för att jaga dem var att gå in i territorier de inte hade kontroll över ännu. De menar till och med att Mao lät sig bäras på bår delar av truppförflyttningen. Detta för att kunde läsa de böcker som han älskade så mycket. De två böckerna har helt olika syn på vilken bedrift kommunisterna gjorde. Man kan dock fastslå att marschen är viktig i kommunistiska partiets historieskrivning.[177] Resultatet av marschen blev att Mao framträdde som rörelsens självklare ledare med säte i Yan´an i Shaanxi. Formellt blev han partiordförande först år 1943.

En ung Mao och karta över Kina och den långa marschen

I Yanán fick Mao tid att fundera och skriva ned hur han ville att revolutionen skulle gå till i Kina.[178]

Krig mot Japan och Kai-shek tvingas till samarbete med kommunisterna

1931 invaderade Japan nordöstra Kina. Guomindang såg till en början kommunisterna som det största hotet. Japanerna nöjde sig dock inte med vad de redan erövrat utan fortsatte lägga under sig områden i norra Kina. Kai-sheks passivitet ledde till allt kraftigare protester. Studenter demonstrerade och hans egna generaler började ifrågasätta honom. De förespråkade att han skulle bilda en allians med kommunisterna mot Japan. När Chiang vägrade togs han till fånga av sina generaler. Händelsen kallas Xi'anincidenten. Guomindangledaren släpptes först när han gått med på ett samarbete med Kommunisterna. Även om kompanjonskapet inte fungerade friktionsfritt inriktades ansträngningarna på att bekämpa Japan. 1937 invaderade Japan resten av Kina. Kriget gick dåligt och Kai-shek tvingades hösten 1937 att flytta huvudstaden inåt landet. Staden Chongqing blev huvudstad fram till krigets slut.[179]

Nanjingmassakern 1937. De japanska styrkorna lemlästade, våldtog och dödade tusentals kineser. Relationen är fortfarande spänd mellan Kina och Japan på grund av det som hände under andra världskriget.

Japan försökte säkra sitt inflytande över Kina med hjälp av marionettregimer. I Manchuriet blev exempelvis Pu Yi, den siste kejsaren av Kina, japanernas nickedocka. Huvuddelen av östra Kina, som var det mest utvecklade området, erövrades snabbt av japanerna. Men på grund av det kinesiska motståndet tvingades Japan att binda bortåt hälften av sina militära styrkor i Kina. Detta var betydligt mer än man räknat med. Motståndet kom dels från Chiang Kai-sheks styrkor som var baserade i inlandet, främst i de sydvästra delarna. Dels från kommunisterna, som främst höll till i de nordvästra delarna med Yan'an som bas. Samarbetet mellan nationalisterna och kommunisterna blev dock allt mer konfliktfyllt. Från 1941, då nationalisterna förgjorde delar av en kommuniststyrka, försvagades kompanjonskapet mellan dem ytterligare. Efter det japanska angreppet på Pearl Harbour i december 1941 slöt sig Kina till de allierade med krigsförklaringar mot både Japan och Tyskland. Kai-shek försökte hindra kommunisterna från att stärka sin position under kriget men det misslyckades. Förtroendet för hans egen regim försvagades hela tiden. När Japan kapitulerade 1945 och kriget upphörde hade Kai-shek fortfarande störst militära resurser. Det skulle inte komma att räcka mot kommunisterna som satsat på att mobilisera befolkningen för sin sak.[180] Under kriget visade

Guomindang sin svaghet. Den kinesiska befolkningen led av japanernas härjningar, regeringens skatter, utskrivningar och rekvisitioner. Däremot lyckades kommunisterna att få bondebefolkningen på sin sida mot japanerna. Det som avgjorde kriget mot Japan, var dock att USA gick in i kriget.[181]

Inbördeskrig

När Japan kapitulerade inleddes förhandlingar mellan nationalisterna och kommunisterna om att bilda samregera Kina. Men misstron mellan de båda parterna var alltför stor. Snart stod det klart att en fredlig lösning var omöjlig. År 1946 bröt inbördeskriget åter ut. Nationalisterna var på papperet den starkare parten. Med en militärapparat som var klart överlägsen kommunisterna. Men förtroendet för Kai-Sheks styre var vid det här laget på upphällningen. En våldsam inflation härjade. Korruptionen och nepotismen bland de styrande var utbredd. Kai-shek hade inte lyckats vinna med bönderna sin politik. Och de flesta kineser var just bönder.[182] Dessutom började man misstänka förräderi i de egna leden.[183] Det blev i stället till kommunisterna som allt fler människor satte sitt hopp till. Trots sitt dåliga utgångsläge lyckades kommunisterna därför efter tre gigantiska avgörande slag i årskiftet 1948/1949 skaffa sig det övertag som gjorde det möjligt att besegra Kai-Shek. Nationalistledaren insåg att slaget var förlorat och flydde med sina anhängare till ön Taiwan. Där fortsatte han att vara regeringschef och statschef för "Republiken Kina". Han gjorde också anspråk på att vara Kinas legitime härskare ända fram till sin död 1975. Länge var det också hans regering som representerade Kina i FN. År 1971 övertogs dess plats av Folkrepubliken Kina.[184]

Folkrepubliken

Kommunisternas maktövertagande

Folkrepubliken utropades formellt den första oktober 1949 i Peking, som nu åter blev huvudstad. Kommunisterna behärskade då större delen av landet. År 1950–51 kom Tibet åter under kinesisk kontroll. Mao åkte till Moskva för förhandlingar med Stalin. Stalin betraktade dock Mao misstänkt. Han såg honom mer som en nationalist än en kommunist. Efter att ha erövrat makten satsade kommunisterna först på att få i gång produktionen och få stopp på inflationen. Det lyckades man med. En jordreform, under vilken många godsägare avrättades, genomfördes också snart. Därefter följde under de närmaste åren flera politiska kampanjer, bl.a. mot "kontrarevolutionärer" och mot korruptionen inom den statliga administrationen och näringslivet.

Mao utropar Folkrepubliken Kina.

Hur var Mao som person?

Maos privatliv var knappast felfritt. Han var gift tre gånger. Men någon familjelycka infann sig inte i något av äktenskapen. Första hustrun avrättades av nationalisterna 1930. Men Mao hade redan innan skaffat sig en ny fru. Äktenskap nummer två slutade då Mao fick upp ögonen för en skådespelerska vid namn Jiang Qing. Hon betecknade sig stolt som ”Maos hund”. Trots tredje fruns trohet, lägrade partiordförande Mao unga kvinnor i parti och minut. De barn han fått i äktenskapet ägnade han förströtт intresse. Mao älskade mat och var en sann njutningsmänniska. Avståndet mellan rorsmannen som han kallades och folket blev snart stort. Snart liknade Mao mer Kinas gamla kejsare än en revolutionär kämpe. Det sägs att Mao tidvis försummade sin personliga hygien till och med tvättade tänderna med te.[185]

Mao här med retuscherande tänder.

De sovjetiska ledarna såg Mao som en revolutionär ledare och han erkände för dem att han aldrig läst Marx *Das kapital*. I eftervärlden ögon har fördömt Maos likgiltighet för människoliv i olika politiska kampanjer som ”Låt hundra blommor blomma” och det stora språnget och Kulturrevolutionen.[186]

"Låt hundra blommor blomma, låt hundra skolor debattera!"

Under denna paroll, uppmanade Mao uppmanade till kritik av brister i det nya kommunistiska samhället. När kritiken blev för stark, drog partiet 1957 i stället i gång en "anti-höger-kampanj". Där drabbades de som varit kritiska av en pariastämpel som de fick bära ca tjugo år framåt i tiden. Ungefär en halvmiljon människor ansågs vara högermänniskor drabbades. Många intellektuella hörde till offren för denna kampanj.

Det stora språnget

Året därpå startade en ny kampanj, "Det stora språnget". Detta språng kom att få katastrofala återverkningar för det kinesiska samhället. I sin iver att komma i kapp omvärlden och omvandla det kinesiska samhället ytterligare i socialistisk riktning drog Mao med stöd av många andra i partitoppen i gång denna kampanj. Med hjälp av massornas entusiasm och politiska medvetenhet skulle både jordbruket och industrin ta ett stort språng framåt, ett språng som skulle underlättas genom bildandet av stora enheter, folkkommuner, och genom en allt större underordning av individen under kollektivet. Följden blev i stället att jordbruket

försummades och att mycket av det järn och stål man satsade på att producera visade sig undermåligt. I kombination med tre missväxtår 1959–61 ledde detta till att kanske tjugo miljoner människor eller fler dog av svält. När försvarsminister Peng Dehuai vid ett möte 1959 riktade kritik mot stora språnget, gick Mao till angrepp mot Peng och dennes anhängare och stämplade dem som en partifientlig klick.

Men efter misslyckandet med stora språnget stod det också klart att det rådde delade meningar i partiet om hur man bäst främjade den socialistiska utvecklingen av det kinesiska samhället. Många inom partiet med presidenten Liu Shaoqi och generalsekreteraren Deng Xiaoping i spetsen ville satsa mindre på masskampanjer och mer på materiella incitament och privata initiativ i arbetet. Detta tillämpade inom jordbruket. Det ledde fram till en återhämtning efter stora språnget och nödåren. Dengs berömda uttalande från den här tiden om att "det spelar ingen roll vilken färg katten har, bara den kan fånga möss" visar också att han ansåg att den röda färgen, dvs. den politiska renlärigheten, var mindre väsentlig än kunskaper och effektivitet.[187]

Kulturrevolutionen

Kulturrevolutionen påbörjades av Mao Zedong, som med stöd av sin fru Jiang Qing, Lin Biao med flera som gick till angrepp mot president Liu Shaoqi, Deng Xiaoping och andra ledande inom partiet. De anklagades för att vara "ett gäng kontrarevolutionära revisionister som avsåg att gripa makten och förvandla proletariatets diktatur till borgerskapets diktatur". I en väggtidning, ett av de främsta propagandainstrumenten under denna tid, uppmanade Mao i augusti 1966 till att "bombardera högkvarteren". Det vill säga "de borgerliga högkvarteren" inom partiet. En personkult i stor skala kring Mao sattes igång. Kulturrevolutionen, vars mest intensiva skede var åren 1966-68, riktade sig framför allt mot ledande personer på olika nivåer i samhället, och åtskilliga av dessa förföljdes till döds. Rivalitet mellan olika revolutionära fraktioner ledde också till våldsamma strider i många kinesiska städer. Maos unga anhängare, de s.k. rödgardisterna, angrep även sådant som sågs som uttryck för gammalt tänkande och gammal kultur, vilket ledde till att många kulturskatter förstördes. Utbildningen drabbades hårt då politiska aktiviteter ersatte undervisningen och många högutbildade skickades ut för att arbeta inom jordbruket under lång tid. Sedan Deng Xiaoping kom till makten 1978 har kulturrevolutionen kritiserats starkt och bl.a. kallats för "den tio år långa katastrofen”.

Propagandaaffisch med man med Maos lilla röda höger hand.

Men det var också under kulturrevolutionen som en större del av det kinesiska folket började ifrågasätta den socialistiska väg Kina slagit in på. Vid den stora proteströrelsen 5 april 1976, knappt ett halvår före hans död, förekom kritik, inte bara mot "de fyras gäng" som han givit sitt stöd, utan också mot Mao personligen. De fyras gäng bestod av fyra personer som stod Maos änka nära, de ville fortsätta på den radikala vägen som inletts med kulturrevolutionen. De greps dock och dömdes till livstids fängelse.[188]

Maos död

1976 dog Mao och Kina stod stilla. Vid hans död lät hans efterträdare Hua Guofeng uppföra ett mausoleum över honom, beläget på Himmelska fridens torg. Sedan Deng Xiaoping kommit till makten kom Mao att kritiseras även av partiet framför allt för att ha satt igång "stora språnget" och kulturrevolutionen, men han hyllades fortfarande som en stor ledare. I början på 1990-talet uppstod en ny kult i mindre skala kring Mao inom grupper av det kinesiska folket. Han dyrkades nu närmast som en traditionell kinesisk gud som kan ge skydd mot olyckor och ge rikedom[189]

Deng Xiaopings moderniseringsprogram

1978 gick makten över i Dengs Xiaopings händer. Han strävade efter en politik som skulle få igång den ekonomiska utvecklingen i Kina. Klasskampen tonades ned. Hushållen blev den viktigaste produktionsenheten. Bönderna uppmuntrades att starta industrier på landsbygden. I städerna uppmuntrades folk att starta egna företag. Det ledde till att många nya företag växte fram inom den starkt eftersatta servicenäringen. Statliga företag fick större frihet och utländska företag fick möjlighet att investera i Kina. Utländska investerare fick rätt att starta företag i ekonomiska zoner främst på Kina östkust. Studenter skickades utomlands och landet öppnade sig för omvärlden.[190]

Krav på demokratisering

Faktumet att Kina öppnade sig för omvärlden ledde fram till att krav på demokratisering av samhället växte fram. Det fanns dock gränser för vad kommunistpartiet kunde tolerera. Studentdemonstrationerna 1986 kom att ses som uttryck för "borgerlig liberalisering", ledde till att Dengs tidigare skyddsling, generalsekreteraren för partiet Hu Yaobang, fick avgå 1987. Hans efterträdare Zhao Ziyang fick också avgå efter studentdemonstrationerna 1989.[191]

Massakern vid Himmelska fridens torg

Massakern vid himmelska fridens torg

Dessa demonstrationer, som har i västvärlden fått namnet ”Massakern vid himmelska fridens torg, utlöstes av Hus död, fick stort stöd bland befolkningen på grund av missnöje med partiets politik. Men Dengs regim valde att låta militären genomföra en massaker som ledde till att tusentals människor dödades eller skadades i Peking. Reaktionen i omvärlden blev

stark och Kina isolerades för en tid i världssamfundet. Redan 1992 upprättades hade dock de flesta länder återupptagit kontakten med Kina. 1992 sattes den ekonomiska reformpolitiken åter högst på agendan. Utlandet fick i allt större utsträckning upp ögonen för vilka möjligheter som den kinesiska marknaden innebar och de utländska investeringarna i landet ökade starkt. Omvärldens skepsis och kritik mot Kina bestod dock. Det som främst kritiserades var bristen på mänskliga rättigheter i Kina. Kritik riktade dessa också mot Kinas agerande i handelsfrågor.[192]

Bild tagen dagen efter massakern på Himmelska Fridens torg i Peking.

2000-talet - Jiang Zemin och Hui Jintao växlar vid makten

Under 2000-talet har inte så mycket skett på det demokratiska området utan det är fortfarande på det ekonomiska området som utvecklingen har gått framåt i Kina. Efter Deng Xiaopings död 1997 tog Jiang Zemin över det kinesiska statsrodret. Viktiga händelser från Zemins period som president var att Kina blev medlemmar i Världshandelsorganisationen, WTO och att landet utsågs att anordna OS i Peking 2008. Efter elfte september 2001 ställde Kina sig bakom George W Bush ”krig mot terrorismen”. För Kinas del blev det ett sätt att rättfärdiga förtrycket av de muslimska separatisterna i Xinjiang. 2003 fick Kina en ny president Hu Jintao och en ny premiärminister Wen Jiabao. I mars 2008 återvaldes båda på fem år.[193]

Jiang Zemin t.v och Hu Jintao t.h.

Hu Jintao och Wen Jiabao har försökt att stärka sin maktbas genom att utlova sociala förbättringar för landets fattiga för att bevara stabiliteten i landet. Den starka tillväxten i Kina hade gjort Kina till en av världens snabbast växande ekonomier men också skapat farliga klyftor i samhället. Speciellt landsbygden har halkat efter de städerna på östkusten i ekonomisk utveckling.[194]

Ökande arbetslöshet, kriminalitet och protester mot den nya otrygghet som utvecklingen skapat är några av problemen. Demonstrationer har förekommit på landsbygden mot lokala skatter, korrumperade partipampar och ökad inflation. Dessa demonstrationer har ibland krävt dödsoffer. Bondeprotesterna har ofta eskalerat. Vid flera tillfällen har människor dödats av polisen. Även i städerna har protester blossat upp med jämna mellanrum. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att försöka dämpa oron. Bönderna har fått bättre villkor och en femårig utvecklingsplan som hade som fokus att förbättra den sociala välfärden. Hu Jintao sade att fortsatt ekonomisk tillväxt skulle ta hänsyn till miljöfrågor och social utveckling. Syftet var att skapa ett ”mer balanserat och harmoniskt samhälle”.[195]

En framtida fråga för ledningen är att ta tag i den ökade korruptionen inom kommunistpartiet. Hu Jintao har som ett första steg infört större kontroll över urvalet av partitjänstemän och partimedlemmar får utbildning i etik och moral.[196] I början av oktober 2007, sa Hu följande vid den 17:e partikongressen.

”En litet antal ur partikadern är inte ärliga och uppriktiga . . . och extravagans, slöseri, korruption och andra icke önskvärda uppföranden är fortsatt ett allvarligt problem hos dem, sade han i sitt öppningstal”.[197]

Det moderna Shanghai. En bild av det ekonomiska undret i Kina.

Ett annat stort problem för Kina är miljöförstöringen. De flesta världens smutsigaste städer är kinesiska. Regeringen säger sig dock på allvar vilja få bukt med miljöproblemen och tuffa lagar har stiftats, problemet är dock att de inte efterlevs på lokal nivå.[198]

Det har likaledes upplevts som viktigt från de styrandes sida att visa en ökad lyhördhet inför folket. Politiker har i växande grad ställts till ansvar för att ha misskött sitt uppdrag. Men fortfarande tolererar regimen ingen politisk opposition. Rapporterna om fängslanden av regimkritiker, religiösa aktivister och andra oliktänkande ökade några år in på 2000-talet.[199]

Protester, Jordbävning, OS och Melaminskandal

2008 har varit ett händelserikt år för Kina. Samtidigt om Hu Jintao och Wen Jibao valdes om som Kinas ledare, demonstrerade tibetaner mot regimen i Peking. Myndigheterna försökte att kväsa upproren på ett mildare sätt än sedvanligt. Ändå menar vissa källor att ett tiotal människor dödades i upproren. Den kinesiska regimen påstod dock att det var tibetanerna själva som ”dödat” oskyldiga civila. I västvärlden var det många som tog de tibetanska demonstranternas sida. Detta gjorde de genom att störa OS-facklans gång genom olika storstäder i Europa och Amerika. I Paris lyckades till och med demonstranterna att släcka facklan. Många europeiska ledare hade funderingar på att bojkotta OS-invigningen på grund av Kinas hårdföra framfart mot de tibetanska upprorsmännen. Protesterna mot fackeltåget väckte västfientliga stämningar i Kina. Även element ur befolkningsgruppen Uigurer i Xinjiangprovinsen har visat sitt missnöje mot regimen i Peking. I juli uppgav kinesiska myndigheter att de avslöjat fem terrorceller i Xinjiang. Trots avslöjandet dödades 16 polismän i staden Kashgar i en terrorattack utförd av militanta uiguriska separatister.[200]

I mitten av maj drabbades provinsen Sichuan av en kraftig jordbävning. Nästan 90 000 människor förolyckades i naturkatastrofen. Hård kritik riktades mot makthavare och byggherrar som byggt undermåliga hus vilket lett till att barn dödades i onödan. Västerländsk media tilläts följa räddningsarbetet och Kina tog emot hjälp från Japan och Taiwan. Denna öppenhet är något som är nytt i Kina. Tidigare olyckor har istället nästan försökts döljas av de kinesiska myndigheterna.[201]

Peking OS blev en succé för Kina

OS i Peking blev rena önskedrömmen för arrangörslandet. Kina toppade nationsligan med sina 51 guldmedaljer. Man fick beröm för den goda och effektiva organisationen. Luftföroreningarna som är en del av Pekingbornas vardag var som bortblåsta under OS-veckorna. Det sistnämnda hade man lyckats med genom att fabrikerna fick stå stilla under tiden som OS pågick. Västvärlden hade hoppats på att de Olympiska spelen skulle vara som en katalysator mot bättre mänskliga rättigheter i Kina. En rapport från Amnesty hävdade dock i april att de mänskliga rättigheterna hade förvärrats som en följd av OS.[202]

Efter OS-succén blev det i september känt att tusentals kinesiska barn blivit sjuka av ett giftigt ämne kallat melamin. 13 000 barn hade fått i sig ämnet via mjölkpulver. Krassa företag hade blandat i ämnet för att det skulle se ut som att innehöll mer protein. Fyra barn har hittills dött på grund av denna melaminskandal.[203]

Förklara kort följande begrepp

- ✓ Pekingmänniskan
- ✓ Shangdynastin
- ✓ Zhoudynastin

- ✓ Konfucius och hans lära
- ✓ Lao Zi och Daoismen
- ✓ Qin Shi Huangdi

- ✓ Terrakottaarmén i Xian
- ✓ Buddhism
- ✓ Handynastin

- ✓ Tangdynastin och Wu Zetian
- ✓ Songdynastin
- ✓ Djingis Kahn

- ✓ Mingdynastin
- ✓ Hung Wu
- ✓ Zheng Hes sjöfärder

- ✓ Eunuckernas makt
- ✓ Qingdynastin
- ✓ Qianlong

- ✓ Kvinnans ställning under Ming och Qing
- ✓ Opiumkrig – Kinas öppnas för omvärlden
- ✓ Cixi

- ✓ Boxarupproret
- ✓ Kejsardömets fall
- ✓ Goumindang

- ✓ Chiang Kai-shek
- ✓ Den långa marschen
- ✓ Mao Zedong

- ✓ Inbördeskrig och Krig mot Japan
- ✓ Folkrepubliken utropas
- ✓ ”Låt hundra blommor blomma”

- ✓ Det stora språnget
- ✓ Den stora kulturrevolutionen
- ✓ Deng Xiaoping och Kinas ekonomiska under

- ✓ Massakern vid himmelska fridens torg
- ✓ Hui Jintao och 2000-talet

Reflektionsfrågor

- ✓ Vilka olika tänkare och ideologier och livsåskådningar och religioner har påverkat och influerat Kina genom historien? Förklara kort hur deras olika trossystem.
- ✓ Vilka ledare har betytt mest i Kinas historia? Varför?
- ✓ Vilka paralleller kan du dra mellan Kinas historia och den västerländska civilisationens historia?

- ✓ I TV-program får ibland kändisar göra en tidslinje där de presenterar sitt livs upp- och nedgångar där de presenterar de viktigaste händelserna i deras liv. Gör en sådan tidslinje för Kinas historia.

- ✓ Fundera kring kvinnornas ställning i Kinas historia. Verkar Kina ha varit ett patriarkalt samhälle? Vilken makt verkar kvinnorna ha haft? Ser du skillnader mellan olika samhällsklasser? Vilka är enligt dig de mäktigaste kvinnorna i Kinas historia?

- ✓ Vad händer samtidigt i Europa (Sverige) under olika skeenden i Kinas historia? Hur utvecklat är exempelvis Sverige under kejsare Qin Shi Huangdi? Och vilka är de mest betydelsefulla rikena i Europa under Qin Shi Huangdi? En idé kan vara att bredvid kolumnerna på sidan fem, där Kinas dynastier presenteras, kort skriva in vad som händer i Europa och Sverige under samma tid.

- ✓ Gör en historisk exposé där du förklarar de viktigaste utvecklingsstegen i Kinas kejserliga historia?
- ✓ Gör en historisk exposé där du förklarar de viktigaste utvecklingsstegen i Kinas 1900-tals historia?
- ✓ Vilken roll har den kinesiska civilisationen spelat i världshistorien?

- ✓ Vilken kan lärdom kan dagens kinesiska ledare dra av sin egen historia?
- ✓ Liknar Maos politik och styre de gamla kejsarnas sätt att styra Kina på något sätt? I så fall hur?
- ✓ Vilka historiska händelser är enligt dig de mest betydelsefulla för det nutida Kina?

- ✓ Varför gick västerlandet om Kina som den mest avancerade kulturen i världen? När var brytningsskedet i historien när detta skede?
- ✓ Kina har råkat ut för olika katastrofer efter 1949? Vilka? Vad eller vilka har de berott på?
- ✓ Vilken dynasti fascinerar dig mest i den kinesiska historien?

- ✓ På vilket sätt kan man beskylla västerlänningarna och japanerna för att vara en yttre orsak till Qingdynastins fall?
- ✓ Kommer Kina att utvecklas till en demokrati av västerländskt snitt?
- ✓ Vilket position i världspolitiken tror du att Kina har om fem, tio och 30 år fram i tiden?

Notförteckning

[1] Sävborg, E (Red), *Kina-Länder i fickformat,, s.19*
[2] Ibid
[3] a.a, s.26
[4] Fredriksson, http://www.chinastudies.se/index.htm, 2006-10-08
[5] Håland, R och G, *Bra böckers världshistoria – 1 I begynnelsen*, s. 237
[6] a.a, s. 237f
[7] 2006-10-17, Källa: *Nationalencyklopedin*
[8] http://www.unesco.org/ext/field/Peking/whc/pkm-site.htm, 2006-10-09
[9] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nuti*d, s. 30
[10] Ibid
[11] 2006-10-17, Källa:*Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=276506
[12] 2006-10-17, Källa:*Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961v
[13] Cotterel, A (red), *Mytologi – Gudar, hjältar, myter*, s.
[14] 2006-10-17, *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[15] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 30
[16] 2006-10-17, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[17] Sävborg, E (Red), *Kina-Länder i fickformat,, s.10*
[18] Hoff, B, *Tao enligt Puh*, s. 16
[19] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 30
[20] 2006-10-17 Källa. *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[21] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[22] 2006-11-01 Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=304568
[23] Ibid
[24] 2006-11-01 Källa. *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[25] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[26] 2006-11-01 Källa. *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[27] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[28] Ibid
[29] 2006-11-01 Källa. *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=225075
[30] 2006-11-01 Källa UNESCO World Heritage Centre
http://whc.unesco.org/en/list/441
[31] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[32] Bruun, Patrick, *Bra böckers världshistoria – Asien möter Europa*, s. 12
[33] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[34] 2006-11-01 Källa. *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[35] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[36] 2006-11-01 Källa. *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[37] Bruun, Patrick, *Bra böckers världshistoria – Asien möter Europa*, s. 14
[38] Ibid
[39] 2006-11-01, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=338991
[40] 2006-11-01, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[41] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[42] 2006-11-01 Källa: Chinese knowledge
http://www.chinaknowledge.de/History/Han/han-map.html

[43] 2006-11-01 Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[44] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid*, s. 54
[45] a.a, s. 82
[46] 2006-11-01, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[47] 2006-11-01, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[48] Ibid
[49] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid, s..82*
[50] Ibid
[51] 2006-11-06, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[52] 2006-11-06, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[53] 2006-11-07, Källa: CIA – World Factbook
https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/ch.html
[54] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid, s..82*
[55] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 200
[56] 2006-11-06, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[57] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 197
[58] 2006-11-11, Källa: Wikipedia
http://en.wikipedia.org/wiki/Four_Beauties
[59] Ibid
[60] 2006-11-06, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[61] Ibid
[62] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 197
[63] 2006-11-06, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[64] Vidal-Naquet, P (red), *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid, s..82*
[65] 2006-11-10, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[66] Ibid
[67] Ibid
[68] 2006-11-10, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=198672
[69] 2006-11-11, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=154668
[70] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 319
[71] 2006-11-11, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=154668
[72] 2006-11-11, Källa: *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[73] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 323
[74] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 319
[75] Ibid
[76] a.a, s. 319f
[77] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 320
[78] Ibid

[79] Kahle, S, *Bagdads historia är kantad av våld*, artikel i SVD, 2003-03-28

[80] 2006-11-11 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=258268
[81] 2006-11-11, Källa *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961

[82] 2006-11-11 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=258268
[83] 2006-11-11, Källa *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[84] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 679
[85] 2006-11-11, Källa *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[86] 2006-11-11 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=256505
[87] 2006-11-11, Källa *Nationalencyklopedin*
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[88] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 679
[89] a.a, s. 680
[90] Ibid
[91] Ibid
[92] a.a, s. 681
[93] Ibid
[94] Ibid
[95] Ibid
[96] a.a, s. 682
[97] Ibid
[98] Ibid
[99] a.a, s.683
[100] a.a, s.684
[101] Ibid
[102] a.a, s.685
[103] Ibid
[104] a.a, s.686
[105] Ibid
[106] Ibid
[107] 2006-11-25, Källa: *Wikipedia*
http://en.wikipedia.org/wiki/Yongle_Emperor
[108] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s.686
[109] a.a, s. 498
[110] 2006-11-25, Källa: *Wikipedia*
http://en.wikipedia.org/wiki/Yongle_Emperor
[111] a.a, s. 686
[112] a.a, s.498
[113] 2006-11-25 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[114] Turner, (Ansvarig utgivare)T, Tv-serien Millenium av CNN, avsnittet: Century of the Sail: The Fifthteenth Century.
[115] 2006-11-25 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=348949
[116] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 687
[117] Ibid
[118] 2006-11-26 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[119] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 687
[120] Ibid
[121] Ibid
[122] 2006-11-26 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[123] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 687
[124] 2006-11-26 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[125] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 687
[126] [126] 2006-11-26 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961

[127] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s. 690
[128] Ibid
[129] Ibid
[130] Ibid
[131] Ibid
[132] a.a, s. 691
[133] Ibid
[134] Ibid
[135] a.a, s.691f
[136] a.a, s.692
[137] Ibid
[138] Ibid
[139] Ibid
[140] Ibid
[141] Ibid
[142] Ibid
[143] a.a, s. 693
[144] Ibid
[145] Ibid
[146] a.a, s.694
[147] a.a, s.694
[148] Ibid
[149] a.a, s.695
[150] Ibid
[151] Ibid
[152] a.a, s. 844
[153] Ibid
[154] Ibid
[155] a.a, s.845
[156] Ibid
[157] a.a, s.845f
[158] 2006-11-27 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=204864
[159] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s.871
[160] a.a, s. 871
[161] 2006-11-27 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[162] Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies*, s.871
[163] a.a, s.872
[164] Ibid
[165] Ibid
[166] 2006-11-27 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[167]2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=319088
[168] Ibid
[169] Hägerdahl, H, Artikel i tidskriften *Populär historia* (9/2005), s. 19
[170] Hägerdahl, H, Artikel i tidskriften *Populär historia* (9/2005), s. 19f
[171] 2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=319088
[172] Ibid
[173] Ibid
[174] Ibid
[175]2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/show_section.jsp?
i_sect_id=RP10422&i_word=jiangxi&i_history=1
[176] Ibid
[177] Ibid
[178]Hägerdahl, H, Artikel i tidskriften *Populär historia* (9/2005), s. 20

[179] 2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[180] Ibid
[181] 2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961

[182] Ibid
[183] Hägerdahl, H, Artikel i tidskriften *Populär historia* (9/2005), s. 21
[184] 2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[185] Hägerdahl, H, Artikel i tidskriften *Populär historia* (9/2005), s. 22f
[186] Ibid
[187] 2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=224961
[188] 2007-10-22 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=176857
[189] 2007-10-21 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=233289
[190] 2007-10-22 Källa Nationalencyklopedin
http://www.ne.se/jssearch/article.jsp?i_art_id=224961
[191] Ibid
[192] Ibid
[193] www.landguiden.se (Kina –Aktuell politik)
[194] a.a, s.27
[195] Ibid
[196] Ibid
[197] 2007-10-22 Källa: Dagens Nyheter
,hemsidahttp://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=148&a=704463&rss=148
[198] Johannesson, M (red), Länder i fickformat nr 811 Kina, s. 40
[199]a.a, s. 26
[200] www.landguiden.se (Kina –Aktuell politik)
[201] www.landguiden.se (Kina –Aktuell politik)
[202] www.landguiden.se (Kina-Aktuell politik)
[203] www.landguiden.se (Kina-Aktuell politik)

Bibliografi

Litteratur

Bruun, Patrick *Bra böckers världshistoria – 1 I begynnelsen,* Höganäs, 1995
Cotterel, A (red), *Mytologi – Gudar, hjältar, myter,* Bath, 2005
Hoff, B, *Tao enligt Puh,* Stockholm, 1990
Håland, R och G, *Bra böckers världshistoria – Asien möter Europa,* Höganäs, 1995
Mc Kay, Hill, Buckler, Ebray, *A History of World Societies,* Boston, 2000
Sävborg, E (Red), *Kina-Länder i fickformat,* Stockholm, 2006
Vidal-Naquet, P, *Atlas över mänsklighetens historia – Från urtid till nutid,* Stockholm, 1991

Tidningar

Kahle, *Bagdads historia är kantad av våld*, artikel i SVD, 2003-03-28
Artikel om Kinas 17 partikongress i DN, 2007-10-18

Tv-program

Turner, T (Ansv. Utgivare), Tv-serien Millenium av CNN, avsnittet Century of Sail,1999

Internet

CIA – World Factbook
Nationalencykopedins internättjänst
UNESCO World Heritage Centre
Wikipedia
Landguiden